

DE TRIBUNE VERNIEUWD!

Lees, luister
en kijk mee

Jimmy Dijk

'Mensen die zich
uitspreken tegen de oorlog
zijn niet antisemitisch'

SP-wethouder Arlette Vrusch

Protesteren voor een
volwaardig ziekenhuis

Topadvocaat Peter Schouten van het marengo-proces

Witteboordencriminelen
komen ermee weg

Acteur Marcel Hensema

'Alle onvrede
komt samen in de
verontwaardiging
over verdwijnende
familiecampings'

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 4 maal per jaar

Redactie
Miloš Todorović (h), Peter Sas

Vormgeving
Maurits Gemmink

Aan dit nummer werkten mee
Ronald van Raak, Karen Veldkamp
Peter Verschuren, Joshua Versjide

Foto omslag
Maurits Gemmink

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar www.sp.nl/contact
Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

‘Wij blijven doorgaan tot het ziekenhuis open kan blijven.’ SP-wethouder Arlette Vrusch en Jimmy dijk over Heerlen

4 actiefoto

6 column
Jimmy Dijk

18 kort nieuws

25 SP Jongeren

31 Column
Lieke van Rossum

42 SP van toen tot nu
1993 -1994

44 Kakhiel

Alles wat belangrijk is moet in publieke handen blijven

Mirjam de Rijk is gefascineerd door het grote geld en de invloed op het publiek domein

26

Ongelijkheid in de zorg

Kamerlid Sarah Dobbe interviewt Jasper Kuipers van Dokters van de Wereld

36

Klassenstrijd op de camping

Kamerlid Sandra Beckerman en acteur Marcel Hensema verzetten zich tegen de roompottisering

Rechtsongelijkheid

Kamerlid Michiel van Nispen in gesprek met topadvocaat Peter Schouten

20

41

Linksvoor

Actievoeren houdt Menke Ubbens hoopvol

VOOR ALLES EEN EERSTE KEER; APOTHEKERS-ASSISTENTEN IN ACTIE

Nooit eerder kwamen ze in actie. De apothekersassistenten. Maar de maat is vol. Een beetje onwennig in eerste instantie, maar nu vol passie en vuur staan ze zij aan zij op manifestaties voor een fatsoenlijke cao. De werkdruk moet omlaag en de lonen moeten omhoog. Het apothekerspersoneel verdient onze steun voor hun strijd voor een goede beloning voor hun belangrijke werk.

WAT ONS MENS MAAKT

Onlangs zaaide VVD-leider Yesilgöz opnieuw onnodig verdeeldheid door te stellen dat de NS antisemitisme faciliteert door pro-Palestijnse demonstraties toe te staan op 7 oktober. Volgens haar legitimeren demonstranten daarmee, 'bedoeld of onbedoeld', terreurgroep Hamas. Dit soort uitspraken zijn gevaarlijk en niet wat we van leiders mogen verwachten.

Oorlogen worden door leiders gestart, maar het zijn onschuldige mensen die de prijs betalen. Zij worden gedwongen de wapens te richten op hun medemensen en staan zelf bloot aan geweld. Het zijn burgers die vermoord worden door bombardementen of moeten vluchten voor oorlog.

Leiders zetten mensen tegen elkaar op voor politieke belangen, terwijl ze zelf nauwelijks risico lopen. De harde woorden van Yesilgöz lossen niets op. Ze creëren angst en vergroten de verdeeldheid.

De gruwelijke terreurdaden van Hamas van ongeveer een jaar geleden zijn onacceptabel en gijzelaars moeten snel worden vrijgelaten. Tegelijkertijd hebben de bombardementen op Gaza al tienduizenden doden en afschuwelijke omstandigheden veroorzaakt. Ook de bombardementen op Libanon brengen niet alleen menselijk leed, maar verhogen het risico op verdere escalatie, zoals al bleek uit de reactie van Iran.

Het Internationaal Gerechtshof waarschuwde eerder al voor mogelijke genocide in Gaza, het Internationaal Strafhof overweegt arrestatiebevelen tegen de Israëlische premier

Netanyahu en Hamas-leiders. Dit zijn duidelijke redenen om op te staan tegen dit onrecht, maar de Nederlandse regering blijft passief.

Mensen die zich uitspreken tegen de oorlog en de regering-Netanyahu zijn niet antisemitisch. We kunnen én tegen antisemitisme én tegen oorlog zijn. Het is juist onze menselijkheid en solidariteit die ons verbindt. Dát is wat ons mens maakt.

Jimmy Dijk
fractievoorzitter SP

Mirjam de Rijk

'ALLES WAT NIET OM MAG VALLLEN MOET JE IN PUBLIEKE HANDEN NEMEN'

Journalist Mirjam de Rijk is gefascineerd door de wereld van het grote geld en de invloed daarvan op de economie en samenleving. Voor weekblad De Groene Amsterdammer schreef zij een serie artikelen getiteld: 'Help, het kapitaal neemt ons over', waarvoor ze de Loep won. Inmiddels is haar nieuwe boek verschenen: *Gekaapt door het kapitaal: zorg, onderwijs, wonen en kinderopvang*. Daarin schetst ze niet alleen wat er aan de hand is, maar ook hoe het zo ver heeft kunnen komen én wat er tegen te doen is. De Tribune sprak haar daarover in haar woonplaats Amsterdam.

Waarom heb je dit boek geschreven?

'De aanleiding was dat ik regelmatig las dat er bedrijven of publiek gefinancierde organisaties werden opgekocht. Ik wilde weten welke beweging daarachter zat. Dan kom je op sites van adviesbureaus die dit soort overnames begeleiden en gaat er een wereld voor je open. Mijn interesse gaat sowieso uit naar geldstromen en hoe die van invloed zijn op onze economie en samenleving. De kaping van de publieke sector door het kapitaal is daar een enorm voorbeeld van.'

Winst maken in de zorg: hoe doe je dat?

'Dat kan op vele manieren. Ik noem er geloof ik elf in mijn boek. Dan moet je denken aan het kiezen van cliënten waar je een hoge vergoeding voor krijgt maar weinig kosten voor maakt, aan belastingontwijking, het vermarkten van vastgoed, of het opsplitsen van bv's waardoor je hogere huren kunt vragen. Wat je ook veel ziet is dat zorgorganisaties worden opgekocht om vervolgens snel weer te worden doorverkocht. Zo ontstaat een piramidespel: je rekent erop dat een volgende koper nog meer betaalt dan jij.

In sommige onderdelen van de zorg is winst maken trouwens niet verboden. En in andere delen mag het niet, maar gebeurt het toch. Bij zorg met verblijf is dat mogelijk door de wettelijke splitsing van zorg en wonen. Op zorg mag je geen winst maken, maar op wonen wel. Sindsdien zijn woon-zorgcentra voor ouderen en gehandicapten winstmachines geworden. Een ander geitenpaadje is dat medisch-specialisten zich door een ziekenhuis laten inhuren als zzp'er of als onderaannemer en dan mag winst maken wel.'

En hoe gaat dat in het onderwijs?

'Scholen zelf mogen geen winst maken, maar de toeleveranciers wel. Daar gelden geen beperkingen voor. En tegenwoordig zijn er nogal wat toeleveranciers in het onderwijs. Niet alleen van potloden en pennen, maar ook van beleid, ICT-systemen, leraren en bijles. Die toeleveranciers rekenen hoge prijzen, doen aan koppelverkoop, zijn soms de enige aanbieder en maken misbruik van het gebrek aan kennis bij scholen. Uitzendbureaus en detachingsbureaus kunnen vragen wat ze willen, vaak wel twee tot drie keer zoveel als voor een vaste leerkracht.' >

**'We weten in Nederland
heel weinig over
het eigenaarschap
van onze economie'**

Mirjam de Rijk

(Amsterdam, 1962) is
journalist en voormalig
GroenLinks-politica. Zij
schrijft voor De Groene
Amsterdammer over
economie en samenleving
en publiceerde eerder onder
andere het boek *51 mythes
over wat goed zou zijn voor
de economie*.

‘Er moeten regels komen over winst’

Wat maakt dat je aan wonen zoveel kunt verdienen? Wat is daarvan de belangrijkste oorzaak?

‘Wonen is vooral duur omdat een kleine groep mensen er heel veel geld voor neer kan leggen en de andere groep gedwongen wordt om dat ook te doen door te lenen. Natuurlijk speelt schaarste een rol, maar als je kijkt naar de bouwkosten dan bepalen die maar voor twee vijfde de woonprijs. De rest gaat naar banken, beleggers, projectontwikkelaars en grondeigenaren.’

Waarom mag je in de kinderopvang gewoon winst maken?

‘Het gekke is: de kinderopvang wordt voor meer dan 70 procent publiek gefinancierd, maar er is niks geregeld over winst maken. Ook de Wet normering topinkomens geldt er niet. Hoe dat kan? Er is gedacht: de markt regelt het wel. Van oorsprong waren het stichtingen die kinderopvang aanboden, daarna kwamen de kleine ondernemers en daar hebben weinig mensen bezwaar tegen. Maar later werden die bedrijven opgekocht door private equity en toen werd duidelijk dat het vrijlaten van de kinderopvang problemen met zich meebrengt.’

Hoe kan het dat de publieke sector zo is gekaapt door het kapitaal?

‘Er zijn eigenlijk twee hoofdoorzaken. Eén is dat er heel veel kapitaal is en twee is dat de publieke sector is opengelegd voor rendementszoekers. Deels is dat bewust gedaan. Denk maar aan de scheiding van zorg en wonen die bedoeld was om marktpartijen binnen te halen. Er is in Nederland nooit een politieke meerderheid geweest die de zorg echt heeft willen beschermen.’

En hoe is dat bij bedrijven gegaan?

‘Ik denk dat het vergelijkbaar is. Er wordt vaak gedacht dat

de publieke sector en de overheid tegenover bedrijven en ondernemerschap staan. Maar ik durf wel te stellen dat het in veel gevallen is: de publieke sector en ondernemerschap tegenóver het grote geld. Want ook bedrijven moeten steeds meer aan de leiband lopen van hun financiers. Uiteindelijk is het voor de economie een groot probleem als bedrijven slechts handelswaar en rendementsmachines zijn. Dan kun je nooit mikken op investeringen voor de lange termijn en ben je als ondernemer vooral bezig met de vraag: hoe kan ik mijn bedrijf binnen een aantal jaren verkopen?’

In hoeverre is deze kaping door het kapitaal uniek geweest voor Nederland?

‘Je kunt denk ik niet zeggen dat het in Nederland erger is dan in veel andere landen. Neem bijvoorbeeld de ouderenzorg: die is in Spanje en Engeland meer geprivatiseerd dan bij ons. Of het onderwijs. In de Angelsaksische landen zijn veel private scholen, hier (nog) niet. Het aantal overnames door private equity is in Nederland wel relatief hoog voor Europese begrippen. Alleen in de VS ligt het nog hoger.’

Je hebt het nu over de publieke sector, maar hoe zit het bij bedrijven?

‘Zeker de grotere landen zijn beter geweest in het beschermen van hun eigen bedrijven. In de VS is het bovendien zo dat bedrijven hun hoofdkantoor niet meer mogen verplaatsen als ze zich daar eenmaal gevestigd hebben. Tenzij ze worden overgenomen door een buitenlands bedrijf. Daardoor ben je als land minder chantabel. Bedrijven kunnen niet zeggen: als de belastingen te veel worden verhoogd, vertrekken we. Dat is onder Obama in wetgeving vastgelegd. Om dat als klein land als Nederland te doen is lastiger, maar het zou wel in Europees verband kunnen. Er zijn dus best mogelijkheden om je bedrijven beter te beschermen.’

Waar komt al dat kapitaal eigenlijk vandaan?

‘Van hele rijke particulieren, verzekeraars en pensioenfondsen, en van bedrijven. Dat zijn de drie groepen met grote hoeveelheden kapitaal. Zij vertrouwen dat geld onder meer toe aan private equity. Dat kapitaal wordt trouwens vaak nog eens verdubbeld met leningen van banken. Het gevolg daarvan is dat MKB-bedrijven, die zelf heel moeilijk leningen kunnen krijgen bij een bank, worden opgekocht door private equity, met behulp van leningen van banken. Het beleid van banken speelt hier dus een grote rol in.’

In hoeverre hebben we zicht op de eigenaren van kapitaal?

‘We weten in Nederland heel weinig over het eigenaarschap van onze economie. En dat geldt ook voor de uiteindelijke eigenaren van kapitaal. Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) heeft geprobeerd om uit te zoeken welke kapitaal-eigenaren van grote vervuulende bedrijven tegen klimaatinvesteringen waren, maar is daar niet achtergekomen. De aandelen staan formeel op naam van vermogensbeheerders als BlackRock, maar wie hun kapitaalverschaffers zijn blijft onduidelijk.’

Hoe krijgen we dan meer grip op kapitaal?

‘Je moet een heleboel dingen tegelijk doen. Meer transparantie en regels voor kapitaal zou zeker helpen. Die regels waren er begin jaren negentig nog, dus die zou je nu ook weer in kunnen voeren. Ook belangrijk is het tegengaan van het oppotten van kapitaal. Dat is wel een lastige, want om bijvoorbeeld belastingen op kapitaal te verhogen heb je veel draagvlak nodig. En je zou iets moeten doen aan het gemak waarmee je schulden kunt maken om daarmee nieuw kapitaal te creëren.’

Wat is ervoor nodig om de publieke sector en bedrijven uit de greep van het grootkapitaal te houden?

‘Er moeten regels komen over winst. Winst maken overal

verbieden is denk ik niet mogelijk en ook niet altijd wenselijk. Maar alles wat niet om mag vallen, moet je in publieke of semi-publieke handen houden of nemen. Denk bijvoorbeeld aan onderlinge communicatiesystemen voor scholen of ziekenhuizen.

Op andere plekken moet je zorgen voor echte concurrentie, voorkomen dat bedrijven te groot worden, koppelverkoop tegengaan, en verbieden dat ze gegevens van mensen mogen doorverkopen aan een ander. De hoofdlijn zou moeten zijn: als iets publiek gefinancierd wordt, dan mag je er geen winst aan onttrekken. Dat vraagt om precisiewerk, want juridische claims liggen altijd op de loer.’

Is er ook niet meer debat nodig over de publieke moraal van bedrijven en maatschappelijke instellingen?

‘Zeker. We moeten het veel meer met elkaar hebben over wat we willen van publieke organisaties. Die organisaties hebben lang te horen gekregen dat ze zich als bedrijven moesten gaan gedragen. Dan krijg je een andere mentaliteit en een andere manier van aansturing. Bovendien is er weinig nagedacht over welke eisen we stellen aan publiek geld. En het luistert nauw, want als publieke organisaties zich misdragen, wordt dat meteen gebruikt om de hele sector de nek om te draaien. Laat de markt het maar doen, wordt er dan gezegd.’ <

‘Er is in Nederland nooit een politieke meerderheid geweest die de zorg echt heeft willen beschermen’

**Arlette Vrusch
in gesprek met Jimmy Dijk**

Van deur tot deur, schouder aan schouder blijven wij strijden

Arlette Vrusch is wethouder voor de SP in Heerlen. Een fikse uitdaging, want ze is bestuurder in een van de armste gebieden van Nederland. De sluiting van de steenkolenmijnen heeft voor grote problemen in de stad gezorgd. En net nu de stad weer opstaat, komt de volgende mokerslag voor de Heerlenaren: de sluiting van het Zuyderland-ziekenhuis. Hoe is het om te besturen als SP'er? Hoe houden we dit belangrijke ziekenhuis open? En wat gaan de dreigende bezuinigingen op de gemeenten voor Heerlen betekenen? Jimmy Dijk ging in gesprek met deze jonge SP-wethouder.

**'Het is heel
belangrijk
om de wijk
in te blijven
gaan om daar
de verhalen
op te halen'**

Jij bent vanaf 2023 wethouder voor de SP in Heerlen. En de opvolger van Peter van Zutphen, SP'er van het eerste uur.

'Ja, dat Peter stopte was echt een einde van een tijdperk. Hij is twintig jaar wethouder geweest, daarvoor jaren raadslid. Bij de oprichting van de SP was Peter van Zutphen aanwezig en hij heeft het sociaal domein in Heerlen echt verankerd. Ja, die schoenen, die zijn gewoon niet te vullen, dus daarom zal ik ook mijn eigen weg moeten zoeken.'

Wat in Heerlen nu dankzij Peter en de SP zo mooi werkt is dat wij dingen hebben samengevoegd. Dus we hebben een coöperatie op het gebied van WMO waarin zowel het welzijnswerk als de jeugdzorg zijn samengevat in één grote organisatie. Eenzelfde coöperatie hebben we in de vorm van JenS op het gebied van jeugdzorg, waarin ook de preventie is opgenomen. En juist omdat dat wij bij twee organisaties zitten en niet met 300 verschillende zorgbedrijven werken zorgen we juist voor voor kwalitatief betere zorg, minder administratielasten en kunnen we goede afspraken maken. Geen uurtje-factuurtje, maar samenwerking staat voorop'

'Ga maar eens kijken hoe hard er gewerkt wordt in die gemeentes'

Je bent SP-wethouder op sociale zaken, sociaal domein, zorg, welzijn, jeugd. En je bent verantwoordelijk voor armoedebestrijding. Waarom is dat historisch gezien juist in Heerlen zo cruciaal?

'Heerlen is bekend vanwege het mijnverleden. En in de tijd van de kolnmijnen waren er niet alleen grote zwarte steenkoolbergen, maar ook bergen met goud. Alles draaide om de mijnen. Maar toen werd er gezegd 'De mijnen sluiten, dus Heerlenaren jullie worden bedankt', dat raakte de broodwinning. Niet alleen het gezin werd werkloos, maar ook de kruidenier op de hoek. En daardoor hoefde de buschauffeur ook niet meer te rijden, want niemand zat meer in de bus. En toen zag je die hele gemeenschap in een paar jaar tijd volledig ontwricht worden.'

Dat heeft zijn sporen nagelaten in de stad. We kregen opeens te maken met junks, veel verslaafden en veel prostitutie. De problemen waren echt enorm. Vanuit de SP kwam toen Operatie Hartslag waarmee we niet alleen de criminaliteit aanpakten, maar we juist ook de mensen gingen verzorgen die dat het meest nodig hadden.'

Wat was het antwoord van de Rijksoverheid op het sluiten van de mijnen?

'Bij de sluiting van de mijnen werd beloofd dat de regio gecompenseerd zou worden. Maar zoals we allemaal weten staat Den Haag toch wel ietsje verder weg is van Heerlen dan andersom. Zo kwamen de kantoren van de Belastingdienst, het CBS en pensioenfonds APG naar Heerlen om werkgelegenheid te bieden. Maar wat je zag is dat de mensen die bovengronds voor de mijnen werkten, de ingenieurs en het hoger management, die omgeschoold konden worden om het computerwerk te doen. Maar juist de mijnwerkers die echt in die mijnen hebben gezeten, die werden bedankt.'

Dat doet ook iets met het sentiment in de stad, lijkt mij. Ik kan me ook voorstellen dat veel mensen denken 'ja, dat is mooie praatjes-politiek'. Hoe gaan jullie daarmee om?

'We maken goede analyses en we kijken vooral ook naar waar het vandaan komt. Als SP blijven we heel dicht op de mensen door de wijken in te gaan. Van deur tot deur, schouder aan schouder blijven wij strijden. Of het nou tegen de woningcorporaties is voor betere huisvesting en tegen

achterstallig onderhoud of tegen de sluiting van het Zuyderland-ziekenhuis.'

Veel mensen kennen de SP als een partij die veel in de buurten te vinden is. Maar ik denk dat mensen ons niet zo heel goed kennen als een partij die ook bestuurt. Hoe maken jullie in Heerlen de combinatie van op straat actief zijn en besturen?

'Het is heel belangrijk om de wijk in te blijven gaan om daar de verhalen op te halen. Daarmee brengt de fractie de echte verhalen van mensen de Gemeenteraad in. Vanuit mijn rol ben ik afgelopen jaar meegegaan met de zorg. Dat doe ik het liefste onaangekondigd. Onder de radar meekijken in de zorg. Dat kan ik vervolgens vertalen naar beleid dat onze inwoners en zorgverleners vooruit helpt.'

Jullie hebben een deel van de markt uit de zorg gehaald in Heerlen. Dat kan botsen met de belangen van de markt. Hoe ga je daarmee om?

'Wij hadden vorig jaar een aanbesteding voor de thuiszorg (WMO). Die moest gebeuren, want dat staat in de wet. Maar wat krijg je? Er was een nieuwe zorgaanbieder en al die medewerkers die dat werk al jarenlang voor een andere partij deden, die moesten overstappen. Dat betekent dat je allemaal massaal van werkgever moet wisselen. Dat brengt superveel onzekerheid met zich mee. En ik dacht 'Dit nooit meer', want die aanbesteding maakte zoveel kapot.

Ik vind het echt achterlijk. Juist waar het om gaat: de lokaal opgebouwde banden, de kwaliteit die je de laatste jaren hebt gegeven, de passie en liefde van de zorgmedewerkers, dat mag je allemaal niet meewegen in de aanbesteding. Bij een aanbesteding gaat het al snel over prijzen en 'projectplannen' en 'modellen'. Maar daar moet het juist niet om gaan. Waar ik dus ook ontzettend trots op ben is dat we nu in Heerlen hebben gekeken hoe het anders kan.

We zijn van plan om de zorg gewoon door te zetten met de huidige zorgaanbieder van Hulp bij het Huishouden. Ik ben er zo trots op dat al die medewerkers die in de zorg werken nu geen last hebben van aanbestedingen en de baanonzekerheid die dat met zich meebrengt. Dat onze eigen

'Heerlen staat op één als het gaat om sociaal-economische achterstand en als het gaat om gezondheidsachterstanden'

inwoners die de zorg krijgen, weten dat die zorgverlener die als familie voelt niet weg gaat. Ja, dat hebben we in Heerlen voor elkaar gebokst door lef te tonen en anders om te gaan met de aanbesteding.

Minister Agema (PVV) is van plan om de spoedeisende hulp, de IC-bedden en de geboortezorg in het Zuyderland-ziekenhuis in Heerlen daar weg te halen. We gaan hier in Tilburg zometeen ook naar een grote actie bij zorgverzekeraar CZ. Waarom voer je actie?

'Heerlen staat op één als het gaat om sociaaleconomische achterstand en als het gaat om gezondheidsachterstanden. We hebben dat ziekenhuis, met IC, spoedeisende hulp en geboortecentrum, gewoonweg nodig. Je kan niet zeggen over een gebied dat bijna zo dichtbevolkt is als de Randstad: 'Wij gaan even de spoedzorg en het geboortecentrum weghalen'. Dat kan niet en daarom blijven we ons ook ertegenaan bemoeien. Het ziekenhuis is van essentieel belang. En daarom gaan we ook elke keer opnieuw met onze inwoners protesteren voor het behoud van ons volwaardige ziekenhuis. >

‘Als zij niet op de been komen dan was het ziekenhuis al lang dichtgegaan’

Anderhalf jaar geleden kregen jullie te horen over deze plannen. Wat gebeurde er toen?

‘Ik was destijds nog raadslid en onverwachts kwam het bericht dat het ziekenhuis dicht zou gaan. Er schijnt een filmpje te zijn verstuurd naar medewerkers vanuit de directie en ze dachten: ‘Oké, we hebben nu een filmpje gestuurd en we zijn klaar’. Onze fractievoorzitter Timoer Reinders pakte direct iedereen bij elkaar en samen hebben we gezegd ‘Dit kan niet. Dus hij heeft de Ziekenhuis Alliantie gevormd samen met veel andere partijen. Nog geen maand later had hij 3000 inwoners voor de deuren van het ziekenhuis staan met meer dan 33.000 handtekeningen.’

Wat waren de reacties van de mensen in Heerlen?

‘Ik weet nog dat ik bij de Plus in de wijk Heerlerheide stond. Daar was een dame met een rollator en ze had echt de tranen in de ogen staan. Ze zei: ‘Ja, ik kan het gewoon niet betalen om

telkens naar dat andere ziekenhuis te gaan’. En dit was maar één verhaal, maar zo zijn er tientallen. Ja, hoe kan dat iemand überhaupt niet raken, denk ik dan.’

Hoe lukt het jullie om honderden mensen, soms duizenden mensen op de been te krijgen?

‘Daar is enorm hard aan gewerkt door de Ziekenhuis Alliantie. En we hebben nu ook huisartsen, woningcorporaties en andere zorgpartijen die zeggen: ‘Wij gaan dit samen doen’. Dat vraagt heel veel doorzettingsvermogen en volhouden. En dat betekent dat als het ziekenhuis niet luistert, dat we naar Den Haag gaan. En als Den Haag niet luistert, dat we naar minister Agema gaan. En als die niet luistert, dan gaan we gewoon naar CZ.

Wij blijven doorgaan tot het ziekenhuis open kan blijven. We zijn vandaag in Tilburg, waar we straks met 500 man uit Heerlen

15 juni kwamen ruim 500 Heerlenaren naar Den Haag om te demonstreren voor het behoud van het volwaardige Zuyderland-ziekenhuis. Arlette Vrusch sprak ze toe als wethouder van Heerlen.

voor de deur van CZ staan. Op een vrijdagochtend, terwijl het mistig en regenachtig is. Onze inwoners blijven doorgaan. Ik ben supertrots op hen, want als zij niet op de been komen dan was het ziekenhuis al lang dichtgegaan.'

Ik kan me voorstellen dat mensen zich straks, of misschien nu al, ontzettend in de steek gelaten voelen. Mensen hebben hun hoop gevestigd op een partij als de PVV. Hoe zou je de handelwijze van minister Agema nu willen betitelen?

'Ik weet niet of 'teleurstellend' het sterk genoeg uitdrukt. Je voelt je als gemeente en als wethouder, die moet staan voor het belang van je inwoners, gewoon machteloos. Als PVV-minister praat ze niet eens met de lokale overheid, laat staan de inwoners. Die stappen worden gewoon overgeslagen.'

Waar we SP-bestuurders hebben, krijgen we het voor elkaar om bijna altijd een van de sociaalste gemeenten van het land te zijn. Maar dat staat wel ontzettend onder druk, want dit kabinet is van plan om wederom heel veel geld te gaan bezuinigen op de gemeenten.

'Klopt, 2,5 miljard wordt er bij het gemeentefonds weggehaald en dat is echt gewoon het geld dat gemeentes nodig hebben om alle werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Je ziet dat gemeentes dan pijnlijke keuzes moeten maken. Gaan we bezuinigen op het sociaal domein? Gaan we bibliotheken sluiten? Gaan we onderwijs in de nieuwe schoolgebouwen uitstellen? Ja, dat zijn wel keuzes waar sommige gemeentes voor kunnen komen te staan.

Ik zou het Haagse eigenlijk willen uitnodigen: Kom ook maar eens op werkbezoek! Ga maar eens kijken hoe hard er gewerkt wordt in die gemeentes. Er is de laatste jaren ontzettend veel overgeheveld van het Rijk qua taken naar gemeentes. Maar de middelen, die hebben ze denk ik even vergeten om mee te geven.'

Met name het kabinet-Rutte 2 van VVD en PvdA is het kabinet geweest dat veel taken over de schutting bij de gemeente gooide zonder daar knaken bij te leveren. Hoe heb je dat nu opgelost? Want Heerlen komt in het lijstje van de meest sociale gemeentes toch bijna altijd bovenaan te staan.

'Ja, het heeft alles te maken met politieke keuzes maken. Wij blijven staan voor dat sociaal domein. Wij blijven staan voor onze inwoners en voor hun kwetsbare inkomens. Maar dat houdt wel na een tijdje op en we kunnen dit niet blijven dragen. En dan is eerder dit jaar wel 2,5 miljard geïnvesteerd in de omgeving van een rijke gemeente zoals Eindhoven voor ASML. Hetzelfde bedrag wordt bij alle gemeentes weggehaald. Dat kan gewoon niet zo langer.'

Wat zou voor jou nou een onderwerp of probleem zijn waarvan je zegt: 'Ja, daar moet echt een Tweede Kamer in Den Haag morgen iets aan gaan doen?'

'Oh, als ik moet gaan kiezen dan wordt het moeilijk, want dan wil ik het graag hebben over ziekenhuizen en over aanbestedingen in de zorg. Of de toenemende complexiteit in de jeugdzorg en de noodzaak om minimumlonen te verhogen. Maar waar ik bij stil zou willen staan is Geboortezorg Flex. Dat is een fantastische proef die structureel moet worden gemaakt. Dat project zorgde ervoor dat de dames die de eigen bijdrage niet konden betalen alsnog kraamzorg kregen. Juist de nieuwe mama's of papa's die in een kwetsbare situatie zijn, hebben deze goede start en broodnodige hulp voor het kindje het hardst nodig. En dan hebben we het over de broodnodige hulp als het baby'tje net geboren is. Laten we stoppen met eigen bijdrages voor de kraamzorg! Iedereen die dat nodig heeft, moet dat gewoon krijgen.'

<

Poortactie bij Venlose milieuvervuiler

14 oktober stonden SP'ers uit Venlo en Horst aan de Maas aan de poort bij Claessen Tankcleaning. Vergezeld door Kamerlid Bart van Kent en provinciale fractievoorzitter Jorge Wolters Gregório, deelden zij pamfletten uit aan werknemers en klanten van het bedrijf. Aanleiding waren berichten in onder andere NRC en De Limburger over milieuvuiling door het bedrijf. Mede door een gebrek aan handhaving door de overheid, zou het Venlose bedrijf jarenlang kankerverwekkende en andere giftige stoffen in de Maas hebben geloosd.

Stop vervuild slib in Gronings bos

5 oktober voerden bewoners van en rondom Borgsweer, gesteund door SP Groningen, actie voor het behoud van hun bos. Ze overhandigden een petitie met ruim 1.200 handtekeningen aan gedeputeerde Susan Top en wethouder Jan Menninga van Eemsdelta. Provincie en gemeenten willen vervuild slib uit de industrie laten bezinken in het bos, maar volgens bewoners en de SP gaat dat ten koste van de natuur, de leefbaarheid en de gezondheid.

Ludieke actie voor een toegankelijk Nijmegen

De Nijmeegse SP-afdeling en het Zelfregiecentrum Nijmegen organiseerden 10 en 12 oktober een ludieke actie om

aandacht te vragen voor de obstakels waar mensen met een beperking dagelijks mee te maken hebben. Vrijwilligers markeerden obstakels in de stad, zoals fout geparkeerde fietsen, scooters, onhandige traptreden en venijnige op- en afstapjes. Vooral voor mensen met een visuele beperking

of mobiliteitsprobleem vormen deze alledaagse situaties een grote uitdaging.

Aandacht voor dakloosheid in Arnhem

Donderdag 10 oktober was Wereld Daklozendag. Reden voor de Arnhemse SP om aandacht te vragen voor de toenemende dakloosheid in Nederland.

De actie vond plaats bij het oude HEMA-pand aan de Rijnstraat, dat al sinds juli 2022 leegstaat. SP'ers hingen een spandoek op met de tekst: 'Waarom woont hier niemand?' SP-raadslid Noud Roelen: 'Het is een symbolische plek. We zien de dakloosheid toenemen, maar tegelijkertijd neemt de leegstand ook toe.

Dat is pijnlijk, zeker als je beseft dat leegstand voor grote vastgoedbedrijven vaak ook een verdienmodel is.'

Groningse schimmelwoningen aangepakt

19 oktober was het feest voor de bewoners van de Palembangstraat in Groningen. Na jarenlange strijd door bewoners en de lokale SP heeft woningcorporatie Lefier eindelijk bekendgemaakt dat de tochtige schimmelwoningen gerenoveerd en verduurzaamd zullen worden. Jimmy Dijk, vanaf het begin bij deze actie betrokken, was ook aanwezig om de bewoners te feliciteren: 'Dit is hoe verandering werkt: mensen die samen opstaan voor een betere woning!'

Taart voor **stakende** apothekersassistenten

Apothekersassistenten houden stiptheidsacties, omdat onderhandelingen over hun verouderde cao muurvast zitten. De Bossche SP steunt de acties en heeft bij diverse apotheken iets lekkers voor bij de koffie gebracht. SP-raadslid Cecile Visscher: 'We horen dat de werkdruk steeds groter wordt, pauzes worden overgeslagen, medewerkers beginnen steeds eerder en stoppen steeds later met hun werkdag. Dan is het bijzonder zuur als hun inkomen met 20 procent achterblijft op andere salarissen in de zorg.'

Amsterdamse SP'ers **vroeg op** voor vroeg-pensioen

Dinsdag 10 september brachten Amsterdamse SP'ers in de vroege uurtjes een bezoek aan de garage van het Gemeentevervoerbedrijf in Amsterdam-West, om stakende buschauffeurs een hart onder de riem te steken. GVB-medewerkers legden samen met Vakbond FNV het werk neer om het kabinet duidelijk te maken dat eerder stoppen met werken mogelijk moet blijven. PVV, VVD, NSC en BBB dreigden een streep te zetten door het vroegpensioen voor zware beroepen. De SP kwam samen met werknemers en vakbonden in actie voor behoud en uitbreiding van de vroegpensioenregeling, zodat meer mensen op een gezonde manier hun pensioen kunnen halen.

Velpe **verzet** tegen sloopplannen

Op een bijeenkomst hebben bijna 100 bewoners van Velp-Zuid, gesteund door SP Rheden, hun zorgen geuit over de voorgenomen sloop van 138 woningen door woningcorporatie Vivare. Veel bewoners zijn het niet eens met de plannen en pleiten voor groot onderhoud, verduurzaming en behoud van hun karakteristieke buurt. De 'tuindorpachtige' huizen, zo'n honderd jaar geleden gebouwd, zijn volgens de bewoners van cultuurhistorisch belang. SP Rheden heeft samen met bewoners de 'Contactgroep Velpe Verzet' opgericht, om de krachten te bundelen en op te komen voor de belangen van de gemeenschap.

Hulst verdient **beter OV**

Op 4 september hebben SP'ers van afdeling Hulst de petitie 'Hulst verdient beter OV' aan wethouder Depauw overhandigd. De overhandiging vond plaats bij een verlaten bushalte, als symbool van de bedroevende staat van het OV. Afdelingsvoorzitter Patrick Keizer: 'De petitie is in twee maanden door 160 mensen ondertekend. De wethouder kan met de petitie de verantwoordelijke gedeputeerde en de busvervoerder aansporen om een halte aan de ring van Antwerpen te creëren, zoals onze provinciale fractie in een aangenomen motie heeft voorgesteld.'

Toekomst Tour **in Leiden**

Jimmy Dijk en SP jongeren kwamen vrijdag 18 oktober, dezelfde dag als het protest voor beter onderwijs, bij elkaar om het te hebben over de studentenstrijd van de LSVb en de toekomst van jongeren. Het was een interessante avond vol scherpe vragen, goede ideeën én veel gezelligheid!

Interview: Kamerlid Michiel van Nispen en advocaat Peter Schouten over rechtsongelijkheid

‘Onze samenleving wordt hard getroffen door witteboordencriminaliteit’

Iedereen kent wel het beeld van Vrouwe Justitia en haar attributen. In haar ene hand een weegschaal, voor een rechtvaardige afweging. In haar andere hand een zwaard, om te kunnen straffen. En natuurlijk de blinddoek voor haar ogen, om onpartijdig ‘zonder aanzien des persoons’ te kunnen oordelen. Of je nou rijk bent of arm, man of vrouw, wit of zwart, voor de wet zijn we allemaal gelijk. Toch? Of kijkt Vrouwe Justitia soms toch eventjes stiekem vanonder haar blinddoek, om te zien wie ze voor zich heeft? Rechtsongelijkheid tussen rijk en arm, klassenjustitie, de lichtere behandeling van witteboordencriminaliteit, discriminatie in het recht – het komt helaas allemaal voor, óók in Nederland. De Tribune sprak erover met Tweede Kamerlid Michiel van Nispen en strafadvocaat Peter Schouten, die bekend is van het Marengo-proces, maar zich ook inzet voor de rechten van daklozen.

Peter, toen Derk Wiersum – de advocaat van kroongetuige Nabil B. – werd doodgeschoten, heb jij je meteen aangemeld als zijn vervanger. Met gevaar voor eigen leven. Waarom heb je dat gedaan?

Peter: ‘Op de dag dat Derk werd neergeschoten, merkte ik meteen hoe angstig iedereen werd. De vraag was toen: heeft iemand als Nabil B. nog wel de mogelijkheid om een advocaat in te schakelen? Toen heb ik mijn collega’s opgeroepen: meld je aan! Dan merkt iedereen dat het geen zin heeft om een advocaat neer te schieten, want we zijn er gewoon. Zes advocaten hebben zich aangemeld, uiteindelijk ben ik het gaan doen. Ik vind het belangrijk dat we de rechtsstaat bewaken en dat is nou eenmaal niet gratis of pijnloos. Dan moet je ook gewoon durven opstaan en zeggen: tot hier en niet verder!’

In de Tweede Kamer houdt de SP zich vooral bezig met drie vormen van rechtsongelijkheid: de gebrekkige toegang tot het recht voor mensen met weinig geld, de lichtere aanpak van witteboordencriminaliteit en tot slot discriminatie in het recht. Waarom deze drie vormen?

Michiel: ‘Het gaat steeds om klassenjustitie. Kijk, voor mensen met veel geld of grote bedrijven is het gemakkelijk om hun recht te halen. Zij kunnen dure advocaten betalen om hen bij te staan in de meest ingewikkelde zaken. Maar voor mensen die niet zoveel geld hebben, is het recht een stuk ontoegankelijker. Hoeveel kost een commercieel advocaat tegenwoordig, zo’n 200 euro per uur?’

Peter: ‘Nou, dat is niet het tarief, hoor. Dat is 350 euro per uur, exclusief btw.’

Michiel: ‘Kijk, dan was ik zelfs nog te optimistisch. Maar wie kan dat nou betalen? We hebben ontzettend veel wetten en regels in ons land, maar dan moet je er wel gebruik van kunnen maken. Stel dat de gemeente jou geen uitkering toekent, terwijl je daar wel recht op hebt, dan moet je dat recht kunnen afdwingen. Daarom is het ontzettend belangrijk dat we in Nederland een systeem hebben van gesubsidieerde rechtsbijstand, waarin sociaal advocaten voor mensen door het vuur

gaan. Helaas staat de sociale advocatuur enorm onder druk. Dat zorgt voor rechtsongelijkheid.’
Peter: ‘Daarom ben ik mij zo’n anderhalf jaar geleden – naast mijn werk als strafrechtadvocaat – ook gaan inzetten voor de rechten van daklozen. Want daar wordt de rechtsongelijkheid tussen rijk en arm écht duidelijk. Eigenlijk heeft iedere dakloze een fulltime advocaat nodig, want alles werkt tegen ze. Er is een soort ‘cordon sanitair’ rondom de daklozen wat betreft toegang tot het recht. Ik vond het belangrijk om daar wat aan te doen. Eigenlijk kwam dat omdat ik als advocaat een kroongetuige bijsta, zodat ik door de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging word rondgereden. Toen dacht ik: nu kan ik wel als een koning in de auto achterover gaan zitten, maar ik kan deze tijd ook benutten om mij in te zetten voor dakloze mensen. Uiteindelijk is daar Team Thomas uit voortgekomen, een stichting waar we eerste hulp geven aan dakloze mensen. Eigenlijk zijn wij een soort ANWB voor daklozen. We zorgen onder andere voor voedsel en onderdak. Ik vind het heel mooi werk.’

Michiel, je zei dat de sociale advocatuur onder druk staat in Nederland. Hoe komt dat?

Michiel: ‘Tja, de beroepsgroep van sociaal advocaten is aan het vergrijzen hè. En dan heb ik het niet over jouw haarkleur, Peter. Dus vat dit niet persoonlijk op!’

Peter: ‘Nou, ik heb tenminste nog haar. Maar je hebt gelijk, de sociale advocatuur is een uitstervend vak. Dat komt deels door het schamele tarief waarvoor sociaal advocaten moeten werken, gemiddeld zo’n 70 euro per uur. Ik heb onlangs ook zo’n zaak gedaan, die ging over de wet Damocles. Dus dan wordt er bij iemand thuis drugs aangetroffen; die persoon moest vervolgens z’n huis uit. Ik heb onlangs in mijn jaarcijfers gekeken hoeveel uren ik daarmee bezig ben geweest, want ik ben wel iemand van het ‘uurtje factuurtje’. Het bleek dat ik daar meer dan 100 uur mee bezig ben geweest, voor 70 euro per uur. In totaal heb ik meer dan 8.700 euro van mijn tijd in die zaak gestoken, terwijl ik er maar 14 honderd voor kreeg. De rest heb ik uit eigen zak moeten afboeken. Nou, niet om mezelf op de borst te kloppen, maar er is geen advocaat die dat doet. Je ziet dan ook bij jonge sociaal advocaten dat ze het gewoon niet volhouden. Er is steeds minder animo om sociaal zekerheidsrecht te gaan doen. Onder jonge studenten rechtswetenschappen heerst er tegenwoordig een hedonistische trend, waarbij mensen gewoon een dure advocaat voor 700 euro per uur willen worden.’

‘Soms denk ik weleens: in wat voor samenleving woon ik eigenlijk?’

Maar als de sociale advocatuur wegvalt, dan wordt het voor daklozen helemaal moeilijk om hun recht te halen.

Peter: ‘Ja, maar daar zou je wel wat aan kunnen doen. Zo vind ik het een goed idee als er bij wet geregeld wordt dat iedere advocaat een dakloze juridisch ‘adopteert’. Naast de gewone zaken voor 700 per uur moet iedere advocaat dan ook een dakloze bijstaan, voor het reguliere tarief in de sociale advocatuur. Er zijn 17.500 advocaten in Nederland. Als die allemaal één dakloze adopteren – en er zijn 35.000 dakloze mensen in Nederland – dan heeft de helft al gewoon rechtsbijstand.’

Michiel: ‘Nou, daar ben ik geen voorstander van, dat iedere commercieel advocaat verplicht ook een stukje sociaal advocatuur moet doen. Waar ik bang voor ben is dat zo’n commercieel advocaat, die daar nauwelijks aan verdient, er dan toch een beetje met de pet naar gooit en dat de dakloze er uiteindelijk niks mee opschiet. Ik zou heel graag willen dat we de maatschappelijke passie en bevoegenheid terug krijgen bij rechtenstudenten. Dat ligt overigens ook aan de opleidingen, waar nauwelijks aandacht is voor sociale advocatuur. Ik zou het liefst zien dat dáár verandering optreedt: dat er weer waardering komt voor sociaal zekerheidsrecht. Dat je rechten gaat studeren om mensen te helpen. Zo is dat vroeger ook bij mij gegaan. En natuurlijk moeten de vergoedingen voor de sociaal advocatuur gewoon fors omhoog. Dan gaan ook jonge rechtenstudenten vaker kiezen om zich daarin te specialiseren. Het gaat er echt niet om dat sociaal advocaten veel geld hoeven te verdienen. Het gaat erom dat zij fatsoenlijk een kantoor kunnen runnen en een gezin kunnen onderhouden. Van veel sociaal advocaten die gestopt zijn, krijg ik te horen: ‘Ik zat gewoon voor Piet Snot te werken!’ Dan voel je je als advocaat natuurlijk niet gewaardeerd. Terwijl zij ontzettend belangrijk werk doen!’

Heeft rechtsongelijkheid ook te maken met het verschil tussen praktisch en theoretisch opgeleiden? Voor praktisch opgeleide mensen is het vaak wat lastiger om juridische teksten te lezen en de taal van de rechtspraak te spreken.

Michiel: ‘Zeker, voor veel mensen is het bijvoorbeeld heel lastig om een brief van de Belastingdienst te begrijpen, of van het UWV of de gemeente. Hoe moet je dan je recht halen? Daarom hebben wij als SP een plan geschreven voor lokale Huizen van het Recht. Het gaat om laagdrempelige voorzieningen in de buurt, waar mensen met een juridisch probleem gratis naar binnen kunnen, met hun juridische vragen en bijbehorende documenten. Daar vinden ze dan een gewillig oor bij een professional, iemand die is opgeleid in het sociaal-juridisch domein, die hen verder kan helpen met advies en informatie.’

Daarmee hebben we al een voorzichtig begin gemaakt in Heerlen, waar het eerste Huis van het Recht is opgericht. Daar werken we ook samen met andere organisaties, zoals het OM, de rechtbank en verschillende soorten hulpverleners. En dat werkt goed, daar zijn al heel veel mensen geholpen. Uiteindelijk willen we toe naar een landelijk dekkend netwerk van Huizen van het Recht. Zo komt er nu ook eentje in Breda, waar de SP in de gemeenteraad een motie voor heeft ingediend.’

Michiel, de tweede vorm van rechtsongelijkheid waar jij je als Kamerlid mee bezighoudt, is de lichtere behandeling van witteboordencriminaliteit.

Michiel: ‘Inderdaad, wat ik mis in het strafrecht is aandacht voor misdaad die zogezegd vanuit een kantoor gepleegd worden: fraude en corruptie in het bedrijfsleven of belastingontduiking door grote bedrijven en superrijke mensen. Bij het ministerie van Justitie, de politie en het OM is er veel aandacht voor ‘high impact crime’ zoals drugscriminaliteit, geweldpleging en moord, zedenmisdriven en dergelijke. En dat is terecht hoor, het gaat daarbij om zware criminaliteit met vaak grote gevolgen voor mensen. Maar voor witteboordencriminaliteit is veel minder aandacht. Hoe ingewikkelder en vernuftiger de misdaad, bijvoorbeeld belastingontduiking, hoe kleiner de pakkans.’

‘Dat is klassenjustitie op-en-top’

Peter: ‘Bovendien, de mensen die met grote malversaties bezig zijn, en die dus zo een paar miljoen naar binnen schuiven, kunnen ook de duurdere en gespecialiseerde advocaten betalen. Die kunnen dan zo’n zaak ontzettend lang traineren, bijvoorbeeld door allerlei technische onderzoekswensen in te dienen. Zo’n zaak kan zich jaren voort slepen. De dader ontspringt ondertussen de dans. Dat is een vorm van klassenjustitie. Ik ben het met Michiel eens dat het OM daar veel meer mensen op moet zetten, met meer deskundigheid, want vaak is het juist de complexiteit van dergelijke zaken waardoor mensen vrijuit gaan. Dat is natuurlijk een schande, want onze samenleving wordt keihard getroffen door witteboordencriminaliteit. Ik schat dat de Nederlandse belastingbetaler per jaar 25 miljard kwijt is door witteboordencriminaliteit! Dan moet je denken aan witwassen van drugsgeld, maar ook aan belastingontduiking door vernuftige belastingconstructies. Vanuit de wetgeving wordt daar onvoldoende op ingespeeld. Criminelen maken handig gebruik van mazen in de wet, en die mazen blijven gewoon bestaan. Terwijl het toch gaat om gigantische bedragen, vaak met een enorme maatschappelijke impact. Zo zijn er destijds bij woningcorporatie Vestia miljarden verduisterd, waarvan de huurders de dupe waren. Dat vind ik wel een straf waard.’

Mensen met een hoge sociaaleconomische status worden dus minder hard aangepakt dan mensen met een lagere status?

Michiel: ‘Ja, en dan kom je eigenlijk al op de derde vorm van rechtsongelijkheid waarover ik het wil hebben: discriminatie in het recht. Ik denk zeker dat theoretisch opgeleiden juridisch gezien een voordeel hebben boven praktisch opgeleiden.’

Peter: ‘Nou, ik denk dat de rechter zelf daarin geen onderscheid maakt. Ik heb ooit eens over een zaak gelezen, waarbij een frauderende directeur in de rechtszaal tegen de rechter zei: ‘Maar meneer, mensen zoals ons geeft u toch geen gevangenisstraf!’ Nou, die kreeg meteen het dubbele. Maar in het systeem daaromheen zit wel een zekere partijdigheid ingebouwd. Bij financiële malversaties komt al snel het old boys network in actie, waarbij mensen elkaar steunen. De notaris, de advocaat, enzovoort, zij zijn al in de voorfase bezig om zoveel mogelijk beschermingsconstructies aan te leggen, zodat mensen minder snel betrapt worden. Voor het old boys network zit daar ook een stukje eigenbelang in: ‘Als mij zo iets overkomt, wil ik ook zo geholpen worden.’ Mensen houden elkaar de hand boven het hoofd. Maar de rechters, die zijn op zich wel objectief.’

Michiel: ‘Oké, maar als we buiten het strafrecht kijken, dan zien we dat mensen met een lagere sociaaleconomische status toch wel juridisch gediscrimineerd worden. Ik vind >

het bijvoorbeeld een vorm van klassenjustitie dat er in het toeslagenschandaal door de Belastingdienst is geselecteerd op afkomst, en dat de meeste gedupeerden uit armere wijken kwamen.'

Peter: 'Dat is institutioneel racisme.'

Michiel: 'Exact. Je ziet ook dat in armere wijken – die dan met een mooi eufemisme 'kwetsbare wijken' heten – eerder onderzoek wordt gedaan naar fraude, en dat er eerder controles en handhavingsacties worden gedaan dan in andere wijken. In mijn ogen is dat een klassieke vorm van klassenjustitie.'

Peter: 'Helemaal mee eens. En dat is natuurlijk te gek voor woorden. Ik vind het ook gewoon eng dat in al die algoritmes, die onze persoonlijke data verwerken, er op afkomst en sociaaleconomische klasse geselecteerd wordt. Dat is gebeurd bij de toeslagenaffaire. En het gebeurt nog steeds, ook nu weer met de problematiek rond de WIA. De advocatuur begint zich daar nu wel bewuster van te worden, van die ingeprogrammeerde *bias* bij algoritmes. Ook voor de advocatuur is de toeslagenaffaire een eyeopener geweest. Helaas is het nog steeds zo dat de achternamen van mensen bepalend zijn voor wat ze kunnen bereiken in het leven en hoe ze geholpen worden door instanties. Soms denk ik weleens: in wat voor samenleving woon ik eigenlijk?'

Michiel: 'Het gaat inderdaad vaak om migratieachtergrond, maar het gaat ook over sociaaleconomische status. Als je bijvoorbeeld onderzoek gaat doen naar fraude met uitkeringen, dan kijk je automatisch naar de armere wijken. En dan is het niet zo gek dat je vooral daar de fraudegevallen aantreft, want je hebt dan alleen naar die wijken gekeken. Bovendien gaat het vaak helemaal niet om doelbewuste fraude, maar om het verkeerd invullen van ingewikkelde formulieren, wat weer te maken heeft met het verschil tussen praktisch en theoretisch opgeleiden.'

Jullie hebben ongetwijfeld het hoofdlijnenakkoord van PVV, VVD, BBB en NSC bekeken. Staan daar dingen in waarmee de rechtsongelijkheid wordt aangepakt? Of staan er alleen verslechtingen in?

Peter: 'Ik zie in het hoofdlijnenakkoord totaal geen aandacht voor rechtsongelijkheid. Ik zie alleen maar afkalving van de rechtsstaat, waar ik heel nerveus van word. Bijvoorbeeld het plan van minister Faber om met een noodwet de asielmigratie aan te pakken. Dan wordt er gezegd: 'Ja, maar we moeten toch wat doen aan de migratiedruk!' Maar dan zeg ik: je kunt toch niet zomaar met een verzonnen noodwet het parlement buiten spel zetten?! Dan gaat dat straks overal mee gebeuren. Dan kan ieder probleem wel opgeklopt worden tot een 'noodsituatie', waarvoor dan weer een noodwetje in het leven wordt geroepen.'

Michiel: 'Ja, dat is een duidelijke afkalving van de democratische rechtsstaat. Ook ik heb van deze regering geen enkel voorstel gezien waarmee de rechtsongelijkheid wordt aangepakt. Eigenlijk zijn er alleen maar verslechtingen. Zo komen er waarschijnlijk weer bezuinigingen op de rechtsbijstand en specifiek op het budget van het Juridisch Loket. Terwijl juist voor mensen met weinig geld het Juridisch Loket ontzettend belangrijk is om hun recht te halen. Door daarop te bezuinigen,

groeit de rechtsongelijkheid nog verder. Het is uitermate droevig dat deze regering nog steeds de witteboordencriminelen ermee weg laat komen, en dat zij de vele miljarden van hun foute geld kunnen houden, terwijl er aan de andere kant fors bezuinigd wordt op de sociale voorzieningen, waaronder de rechtsbijstand voor mensen met minder geld. Dat is klassenjustitie op-en-top.' <

'Ik schat in dat de Nederlandse belastingbetaler per jaar 25 miljard kwijt is door witteboordencriminaliteit!'

Twee jaar strijd door SP Jongeren en dat moet heel Nederland weten

Op 30 oktober 2022 zette de vereniging SP Jongeren haar eerste stappen. Een tiental jongeren stond aan de wieg van deze nieuwe jongerenorganisatie van de SP. Sindsdien volgde er harde strijd voor onze generatie: de huisjesmelkerprijs, een gouden toilet-pot, kaderweekenden, protesten, rode bussen, feesten, kroegavonden, en tot slot een gouden middelvinger. Allemaal gericht op de belangen van onze klasse waarvan bijna de helft in de schulden zit en dagelijks de gevolgen ondervindt van het beleid van dit en eerdere kabinetten. De strijd is keihard nodig.

De SP is dé partij voor jongeren, en laat niemand je iets anders wijsmaken. Twee jaar na de oprichting is de actiefste jongerenorganisatie van Nederland sterker dan ooit. In die tijd heeft SP Jongeren meer dan 450 jongeren aan zich gebonden, en dat aantal groeit elke dag. In de grootste regio's en steden zijn er inmiddels lokale groepen, met de meest fanatieke leden die huisjesmelkers en directeuren ter verantwoording roepen.

Nu is het tijd om nog meer jongeren te verbinden aan onze beweging voor sociale vooruitgang. We hebben alle jonge mensen nodig om de strijd te voeren: voor gratis openbaar vervoer, voor betaalbare huisvesting, en voor onderwijs zonder schulden. Dat kan alleen als jij je aansluit bij de actiefste – en binnenkort de grootste – jongerenorganisatie van Nederland.

Jouw hulp is hard nodig!

Jeremie van Zeist,
voorzitter SP Jongeren

‘DE ZORG IS GEEN MARKT EN DE PATIËNT GEEN CONSUMENT’

Sarah Dobbe in gesprek met Jasper Kuipers van Dokters van de Wereld

Tijdens het zorgprotest van 12 oktober stond de SP schouder aan schouder met vakbonden en zorgprofessionals, om samen een vuist te maken tegen bezuinigingen in de zorg. Prominent aanwezig was ook Dokters van de Wereld, een medische vrijwilligersorganisatie die strijdt voor universele toegang tot zorg. Dat doen ze als Médecins du Monde in lage inkomenslanden, maar de Nederlandse tak is óók in eigen land actief. Want ook hier leidt de groeiende kloof tussen arm en rijk tot steeds grotere ongelijkheid in zorg en gezondheid. Tweede Kamerlid Sarah Dobbe interviewde Jasper Kuipers, directeur van Dokters van de Wereld, over deze verslechterende situatie in de zorg en het gevaar van verdere bezuinigingen. Kuipers: ‘Ik ben heel blij dat de SP in de frontlinie staat om samen met de zorgprofessionals te zeggen: *Zo kan het niet verder, handen af van onze zorg!*’

Dokters van de Wereld doet ontzettend mooi werk, toch zijn jullie relatief onbekend. Kun je iets vertellen over wie jullie zijn en wat jullie doen?

‘Wij zijn een medische vrijwilligersorganisatie, die in de jaren ‘90 is opgericht om humanitaire hulp in het buitenland te bieden. Maar al snel kwamen wij erachter dat ook in Nederland de gezondheidszorg niet op orde is en dat mensen ook hier hulp nodig hebben. Die hulp bieden wij met 350 medische vrijwilligers. Omdat de medische zorg voor steeds meer mensen ontoegankelijk wordt, groeien wij als kool. Ik ben daar

enerzijds trots op, maar het is ook een dubbel gevoel, want eigenlijk zou dat niet nodig moeten zijn.

Normaal komt de patiënt naar de dokter, maar er zijn heel veel mensen die niet naar de dokter kunnen, zoals dakloze- en gevluchte mensen. Daarom brengen wij de dokter naar de patiënt en dat doen we met onze zorgbussen, waar mensen gratis onze vrijwillige artsen kunnen bezoeken. Wij staan met onze zorgbussen op plekken waar sociale hulp wordt geboden, zoals bij de soepbus van het Leger des Heils, de voedselbanken,

'Ik ben heel blij dat de SP in de frontlinie staat om samen met de zorgprofessionals te zeggen: Zo kan het niet verder, handen af van onze zorg!'

de schuldhelpverlening. Daarnaast hebben wij nog zorgcafé's in diverse wijken, waar onze zorgmedewerkers aanwezig zijn om mensen te helpen.'

Hoe kijken jullie naar de plannen van het kabinet-Schoof om te bezuinigen op de preventieve zorg, zoals de voorlichtingscampagnes van de GGD?

'We weten met z'n allen dat het beter is om te voorkomen dat mensen ziek worden. Dat is zo logisch als wat. Dus je zou zeggen: investeer juist in preventie en niet bezuinigen. Het kabinet doet dus iets heel gek. Aan de ene kant erkennen ze dat de toegang tot zorg beter moet, met name door die halve maatregel

om het eigen risico te verlagen. Dan denk je: ze beginnen het te snappen. Maar dan schieten ze zichzelf in de voet door te bezuinigen op preventie, vooral op de voorlichtingsprogramma's die mensen moeten informeren en adviseren over gezondheid en gezonde levenskeuzes.

Een goed voorbeeld is de campagne 'Nu niet zwanger', waarbij met name jongeren voorlichting krijgen over seksuele gezondheid, anticonceptie en zwangerschap. We zien dat deze voorlichting goed werkt: het aantal ongewenste zwangerschappen gaat dankzij dit soort preventieprogramma's naar beneden. Juist op dit soort programma's gaat het kabinet nu bezuinigen. >

‘De zorg is geen markt en de patiënt is geen consument. Van dat hele denken moeten we af.’

Dan denk ik: *wat wil je nou?* Dan krijgen we straks weer al die ongewenste zwangerschappen en moeten wij weer die moeilijke vraag stellen: abortus of niet? Dat zijn heel pijnlijke kwesties. Maar ook heel kostbare kwesties, want een abortus is ontzettend duur.’

Het kabinet zegt dan: ‘Als de gemeenten deze preventieve zorg willen blijven verlenen, dan mogen ze daar best voor kiezen...’

‘Nou, dat hebben we natuurlijk al een keer eerder gezien, dat de overheid taken bij de gemeenten neerlegt, zoals de jeugd- en ouderenzorg, maar zonder het nodige budget te leveren. En nu gebeurt dat weer met de preventieve zorg. Maar de gemeenten kunnen dat helemaal niet betalen. Er wordt gigantisch bezuinigd op het gemeentefonds, maar ook op de speciale budgetten voor gezond leven. De gemeenten waarschuwen nu al dat 2026 een financieel ‘ravijnjaar’ wordt. Dan valt er echt niets meer te kiezen voor de gemeenten. Zelfs de meest sociale gemeenten hebben dan geen geld meer om dit soort taken in de lucht te houden.’

Dokters van de Wereld zet zich ok in voor toegankelijke tandartszorg, om dat terug te krijgen in het basispakket van de zorgverzekering.

‘Ja, dat is onze petitie ‘Mondzorg terug in het basispakket’. Die is inmiddels al meer dan 300.000 keer getekend. Wij merken dat dit resoneert bij heel veel mensen. Wij gaan de

petitie binnenkort aanbieden aan de Tweede Kamer. Kijk, voor Dokters van de Wereld is naar de tandarts gaan net zo basaal als naar de huisarts gaan. Maar in Nederland is dat heel gek geregeld. In principe kan iedereen naar de huisarts, wat gedekt wordt door de zorgverzekering. Maar voor de tandarts moet je je apart bijverzekeren, dat zit niet in het basispakket. Vroeger zat mondzorg gewoon in het ziekenfonds, maar dat is eruit gehaald op basis van een heel liberale gedachte: ‘Als mensen maar goed poetsen, dan kunnen ze heel veel problemen voor zijn...’ Maar dat is natuurlijk niet zo. Je hebt ook halfjaarlijkse controles nodig, je hebt ook de mondhygiënist nodig die tandsteen verwijdert. In Nederland moet je je daarvoor bijverzekeren, maar heel veel mensen kunnen dat niet. Steeds meer mensen zeggen daarom: *Nou, die tandarts sla ik maar een keertje over.* En één keer wordt dan twee keer of drie keer.

En dat probleem is groter dan je op het eerste gezicht zou denken. Zo heeft de FNV twee jaar geleden onderzoek gedaan onder de eigen leden, en dat zijn gewoon werkende mensen hè, dat zijn echt niet de armste mensen van Nederland. En wat bleek: bijna de helft van de FNV-leden zegt de tandarts te mijden vanwege de kosten! We zien gewoon dat de mondgezondheid in Nederland achteruit holt. Ook daar proberen wij als Dokters van de Wereld wat aan te doen. Daarom hebben wij, naast onze gewone zorgbussen, ook een mondzorgbus waar mensen gratis een bezoek kunnen brengen aan onze vrijwillige tandartsen. Maar dat is natuurlijk geen structurele

oplossing. In Nederland zijn er 1,5 miljoen mensen die mondzorg mijden vanwege de kosten. Maar wij kunnen natuurlijk niet met onze mondzorgbus bij 1,5 miljoen mensen langsgaan. Hier moet de politiek met een oplossing komen.'

Het hebben van een slecht gebit heeft ontzettend veel invloed: mensen lopen rond met kiespijn en schaamte en kunnen daardoor minder in de samenleving meedoen. Wat zijn jullie ervaringen hiermee?

'Het is inderdaad heel ingrijpend. Wij horen in de spreekkamers van onze mondzorgbus van veel mensen: 'Ik zit in de bijstand, maar ik durf niet te solliciteren want mijn mond zit vol rotte tanden.' Onlangs hoorde ik van de directeur van de voedselbank in Almere dat groente en fruit daar gratis zijn – wat natuurlijk prachtig is –, maar dat veel mensen dat toch laten liggen, omdat ze zoveel pijn hebben van hun slechte gebit. Dan pakken ze toch liever een wit kadetje of een pak vanillevla, want dan hoeft je niet zo hard te kauwen. Dus mensen gaan dan ook nog eens ongezonder eten, waardoor gezondheidsproblemen zich verergeren.'

Uiteindelijk leidt dat tot extra kosten voor de samenleving. Wij spraken pas geleden met een jongen die beroepsmilitair was geweest. Door een nare scheiding had hij psychische problemen gekregen, hij raakte zijn baan kwijt en was op straat terechtgekomen. De tandarts kon hij niet meer betalen. Hij heeft jarenlang met ontzettend veel kiespijn rondgelopen, daarom slikte hij uiteindelijk zéven pakjes paracetamol per dag! Uiteindelijk kon hij bij Dokters van de Wereld naar de tandarts gaan, maar hij had ondertussen wel nierschade opgelopen vanwege al die paracetamol. Nu heeft hij nierdialyse nodig in het ziekenhuis, wat hartstikke duur is. Dat zijn dan de kosten voor de samenleving, die voorkomen hadden kunnen worden als deze man gewoon naar de tandarts had kunnen gaan.'

Steeds meer mensen hebben last van de inflatie en de hoge kosten van het levensonderhoud, wat de ongelijkheid tussen rijk en arm nog verder aanjaagt. Zien jullie deze groeiende ongelijkheid terug in de gezondheid van mensen?

'We zien het dagelijks terug in de spreekkamer. Daar horen we van mensen dat ze zorg uitstellen, niet alleen de tandarts, maar ook andere noodzakelijke zorg. Omdat ze bang zijn voor de kosten. Zo sprak ik een mevrouw met een hoge bloeddruk; zij moest dat eigenlijk elk jaar laten testen. Maar, zei ze, ik doe dat om de twee jaar, want dat scheelt onderzoekskosten. Ook van apothekers horen we dat veel mensen hun voorgeschreven medicatie niet komen ophalen, omdat ze het niet kunnen betalen. Sommige mensen vertellen ons: ik neem maar de helft van mijn medicijnen, dan doe ik er twee keer zo lang mee. Op die manier erodeert de gezondheid van mensen steeds verder. Ik ben bang dat dit straks zal leiden tot een enorme toename van gezondheidsproblemen.'

En dan zijn de kosten vaak veel hoger, want de mensen die niet naar de dokter of tandarts gaan, komen uiteindelijk in het ziekenhuis terecht, met veel zwaardere problemen.'

We zien dat mensen met een lager inkomen steeds minder gezond zijn. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft er onderzoek naar gedaan, en daaruit bleek dat rijke mensen gemiddeld zeven jaar langer leven dan arme mensen! En dat rijke mensen ook nog eens gemiddeld 24 jaar langer in goede gezondheid leven dan de armste Nederlanders! Dus als je niet rijk bent, leef je zeven jaar korter en ben je 24 jaar zieker. Ik ben nog steeds geschokt door deze cijfers. Dit zijn cijfers die niet horen bij een welvarend land als Nederland.'

Neoliberaal politici zeggen dan: 'Mensen hebben een eigen verantwoordelijkheid. Dan moeten ze maar gezonde keuzes maken.' Alsof het allemaal hun eigen schuld is...

'Het heeft te maken met een bepaald mensbeeld, waarin mensen zichzelf maar moeten zien te redden. En dat is gewoon niet zo: we moeten het samen doen! Maar ook los van elk mensbeeld is dat hameren op eigen verantwoordelijkheid geen slimme politiek, want – zoals gezegd – de zorgkosten nemen daardoor alleen maar toe, voor de hele samenleving. Het is dus niet alleen *asociale* politiek, het is economisch gezien ook *domme* politiek. Als je de schuld volledig legt bij de ongezonde keuzes van de consument, dan is dat doorgeslagen marktwerking. Niemand kiest ervoor om ziek te zijn.'

'Dit zijn cijfers die niet horen bij een welvarend land als Nederland'

Natuurlijk kun je daar in zekere mate ook zelf wat aan doen, door te sporten en gezond te eten. Maar dan moet je die mogelijkheden wel hebben en over de juiste informatie beschikken. Daarom zijn die voorlichtingscampagnes ook zo belangrijk. Daarbij komt dat zeker mensen met weinig geld vaak last hebben van stress. Ik snap ook wel dat je dan een keer een borrel neemt of een sigaretje rookt. Maar dat mag natuurlijk niet bepalen of je wel of niet naar de dokter kan en fatsoenlijk geholpen wordt. Iedereen moet gelijke toegang tot zorg hebben.

En dat is helaas steeds minder het geval. Recent onderzoek, onder andere van *De Correspondent*, laat bijvoorbeeld zien dat je inkomensniveau bepalend is voor hoe je behandeld wordt als je kanker krijgt. Woon je in een arme regio, dan moet je vaak langer wachten op een behandeling, die dan ook nog eens minder goed is, vergeleken met iemand uit een rijk gebied. Dat is natuurlijk niet normaal. In Nederland zou iedereen met kanker dezelfde behandeling moeten krijgen.'

Nu heeft dit kabinet een 'fantastische' stap gezet: het eigen risico wordt in 2027 gehalveerd. Maar de zorgpremie gaat ondertussen gewoon verder omhoog. Daar schieten mensen dus niks mee op...

'In verkiezingstijd werd door sommige partijen met veel fanfare gezegd dat ze het eigen risico gingen afschaffen. Ik herinner me nog een debat tussen Timmermans en Wilders, waarbij Wilders een vrouw in het publiek erbij haalde die vanwege het eigen risico niet naar de dokter kon. Wilders zei toen: 'Deze vrouw kan niet langer wachten!' Dat vond ik wel erg gemakkelijke symboolpolitiek. Wat heeft de PVV in het verleden gedaan om mensen zoals deze mevrouw te helpen? Er zijn geen PVV-vrijwilligers die de buurten in gaan om mensen bij te staan als ze de zorg niet kunnen betalen. Maar de SP doet dat van oudsher wel. Dat activisme van de SP in de armere wijken sluit heel goed aan bij hoe wij als Dokters van de Wereld te werk gaan.

Maar om terug te keren naar die mevrouw die volgens Wilders echt niet langer kon wachten: wat doet het kabinet vervolgens? Ze schaffen het eigen risico niet helemaal af, ze halveren het en dat doen ze bovendien pas over twee jaar. Blijkbaar voelt dat voor het kabinet dus niet zo urgent als Wilders het toen bracht. En bovendien: die halvering van het eigen risico wordt betaald door te bezuinigen op preventie in de zorg! Op termijn ben je dan nog duurder uit.'

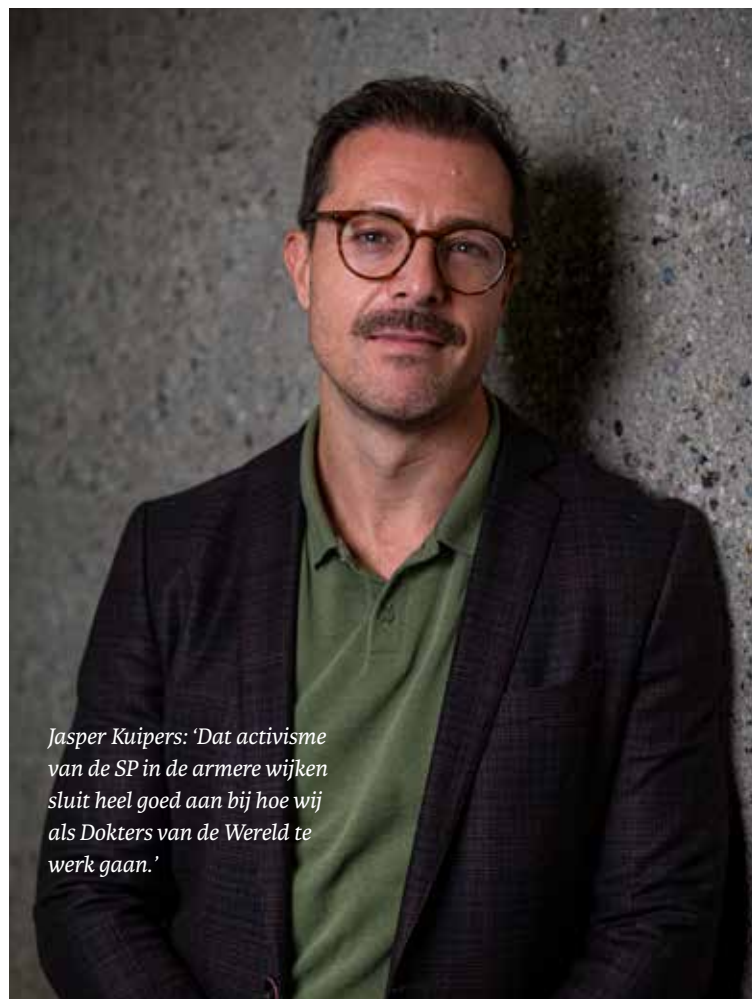
Wat ik zo interessant vind, is dat voorstanders van het eigen risico dan zeggen: Als je dat afschaft, krijgen mensen de zorg die ze nodig hebben, en dat kost te veel geld...

'Het eigen risico is ooit bedacht als drempel voor 'overconsumptie' van de zorg. Ook weer zoiets geks, alsof mensen denken: 'Vandaag ga ik eens lekker zorg consumeren!' Onze ervaring is dat dat echt meevalt. Natuurlijk zijn er soms mensen die wat vaker naar de huisarts gaan, vaak speelt er dan een psychisch probleem mee. Wij zien dat de meeste huisartsen heel goed in staat zijn om daarmee om te gaan. Dus als politici zeggen: 'Het eigen risico is nodig om overconsumptie van de

zorg tegen te gaan', dan vind ik dat ook een klap in het gezicht van al die zorgprofessionals, alsof zij niet in staat zouden zijn om te beoordelen of iemand wel of geen zorg nodig heeft. Zorgprofessionals zijn zich heel bewust van de zorgkosten, die springen daar echt niet lichtzinnig mee om. Bovendien zien we in andere landen zonder eigen risico, bijvoorbeeld in Duitsland, dat daar helemaal geen 'overconsumptie' van de zorg is. Als Dokters van de Wereld vechten wij dan ook al heel lang voor afschaffing van het eigen risico.'

Tot slot, heb je nog een oproep aan dit kabinet?

'Ze moeten eens uit hun ivoren toren komen en gaan kijken bij de hardwerkende zorgprofessionals. Dat zijn mensen met een ontzettend groot hart, die alle steun en waardering verdienen, ook politieke steun en waardering. Dat is allereerst mijn oproep. Vervolgens: stop met die domme neoliberale politiek, met dat geloof in eigen verantwoordelijkheid en doorgeschoten marktwerking. De zorg is geen markt en de patiënt is geen consument. Van dat hele denken moeten we af. En: maak een einde aan zorgarmoede! Als we nu niet ingrijpen, dan worden gezondheid en zorg straks een luxe die alleen nog rijke mensen kunnen betalen. Daarom ben ik heel blij dat de SP in de frontlinie staat om samen met de zorgprofessionals te zeggen: *Zo kan het niet verder, handen af van onze zorg!*' <

Jasper Kuipers: 'Dat activisme van de SP in de armere wijken sluit heel goed aan bij hoe wij als Dokters van de Wereld te werk gaan.'

We krijgen de tijd aan onze kant

foto Maurits Gemmink

Ze ziet er vermoeid uit, de moeder op het schoolplein. 'Ik werk nog drie dagen per week', zegt ze. 'Ik red het gewoon niet anders met de agenda'. Het groepje om haar heen knikt instemmend, vergelijkbare verhalen worden uitgewisseld. Het is te vol, er wordt teveel van ons gevraagd, je loopt altijd achter de feiten aan.

Anno 2024 lijkt de tijd kostbaarder dan ooit. Steeds meer Nederlanders werken deeltijd; de helft van de werkende mensen. Wie het zich kan permitteren koopt tijd. En dat doen we op onze eigen kosten. Want de welvaart in ons land groeit, maar krijgen we niet terug in de vorm van publieke voorzieningen en kortere werktijden. We krijgen met z'n allen steeds meer werk gedaan, terwijl we óók moeten mantelzorgen, kinderen van hot naar her moeten verplaatsen - want ook die moeten klaargestoomd worden - en 'aan onszelf moeten werken'.

De ratrace van het dagelijks leven weerspiegelt het Haagse circus. De waan van de dag heerst in verhitte debatten over social media posts, de besluiten die er wél toe doen zien we lang niet altijd terug in de kranten. Sinds ik daar wel eens rondloop verbaas ik me nog meer over de vluchtigheid. Het is verleidelijk om mee gezogen te worden in het dagelijks scoren, maar daar wordt onze samenleving niet beter van. Zo wordt de politiek los gezongen van het echte leven.

De SP wil juist dat verbond zijn voor mensen die politieke spelletjes verafschuwen. Voor de werkende klasse die zoveel meer verdient dan ze krijgt. Het gaat ons niet om vluchtige stemmen, maar om grote veranderingen op lange termijn. Dat vergt constante aanpassing en vernieuwing. Zoals op het partijcongres afgesproken werken we daar met z'n allen hard aan. We zoeken de samenwerking met vakbonden en andere maatschappelijke organisaties, om gezamenlijk sterker te worden. Op ons Festival voor Gelijkheid verdiepten we analyses over ongelijkheid. We betrekken jongeren bij nieuwe acties en campagnes en zijn overal bij waar verzet in de samenleving plaatsvindt. Stap voor stap, krijgen we de tijd aan onze kant.

Lieke van Rossum
Voorzitter SP

FESTIVAL VOOR GELIJKHEID: SAMEN STAAN WE OP!

In het weekend voor Prinsjesdag organiseerde de SP het Festival voor Gelijkheid. Dat deden we samen met vakbonden en maatschappelijke organisaties, waaronder FNV, MilieuDefensie, De Woonbond en Oxfam Novib. Op het Festival werd een eerste stap gezet om samen te werken aan meer gelijkheid. Om op te staan tegen de kille bezuinigingsplannen van het kabinet. In de binnenstad van Den Haag was er muziek, sport, kunst en discussie over belangrijke onderwerpen zoals de zorg, wonen en onze inkomens. En bovenal was er veel gezelligheid!

Heb je het festival gemist? Volgend jaar op 6 september komt het Festival voor Gelijkheid terug!

**Blue grass
Boogiemmen**

Spellen

Food Trucks

Jongeren tent

Discussie

FNV Tent

Spel

Tentoonstelling

**Maaikje
Dirkje
Hop**

Los Kamer

Graffiti-wand

Puzzeltocht

KLASSENSTRJD

OP DE CAMPING

Kamerlid Sandra Beckerman en acteur Marcel Hensema in actie tegen 'roompottisering'

Op de camping, met z'n alle bij mekaar. Op de camping, zet de champagne maar klaar! Wie kent niet dit feestnummer van Ome Henk? Helaas is er steeds minder reden voor champagne op de camping. Het campinggevoel wordt gestaag afgebroken door de 'roompottisering' van Nederland. Kleine familiecampings worden opgekocht en omgebouwd tot luxe vakantieparken met peperdure bungalows. De oorspronkelijke campinggasten hebben het nakijken en moeten 'wijken voor de rijken'. Twee dwarse Groningers, Kamerlid Sandra Beckerman en acteur Marcel Hensema, hebben de handen ineen geslagen in verzet tegen deze 'kapitalisering van de camping'. Hensema maakte er zelfs een theatervoorstelling over, *Eldorado*, die hij deels opvoerde tijdens de SP-actie 'Red de camping' op de Bloemendaalse camping Vogelenzang.

‘Campings zijn gemeenschappen, mensen zorgen er voor elkaar, kijken naar elkaar om. Dat wordt dan in één keer kapotgemaakt.’

Al is Hensema zelf geen SP'er, toch weten hij en Beckerman elkaar goed te vinden als er actie nodig is. Zij kenden elkaar al van de grote fakkeltocht die 2022 in Groningen werd gehouden, wat uitliep op een luidruchtig protest van 10.000 mensen tegen de gaswinning en lakse afhandeling van de aardbevings schade. Sandra was betrokken bij de organisatie van dat protest, waar Marcel een toespraak hield. Dat zij elkaar in 2024 weer wisten te vinden voor de actie 'Red de camping!' was dus geen toeval. Misschien komt het omdat zij allebei Gronings zijn? Dan ben je immers al snel links en rebels.

'Ja, dat zou kunnen', peinst Hensema: 'Er schuilt wel een actievoerder in mij. Waarschijnlijk komt dat door de omgeving waarin ik woon. De ene helft van het jaar ben ik in Amsterdam, maar de andere helft ben ik in Groningen. Daar woon ik in een van de versterkingsdorpen, dus ik weet alles van de nasleep van de aardbevingen. Ik heb Sandra's inzet op de gas- en aardbevingsproblematiek altijd met veel interesse gevolgd. Hoe Sandra zich daarop inzet, daar sta ik volkomen achter. En dat geldt ook voor haar inzet voor de campings.'

EENHEIDSWORST EN CONSULTANCYBUREAUS

Beckerman vertelt: 'Toen ik deze zomer op Instagram een aankondiging deed van onze campingactie bij Vogelenzang, reageerde Marcel met: 'Hé, ik ben hier ook mee bezig! Zullen we samen wat doen?' En zo kwamen we weer met elkaar in contact. Kijk, waar wij ons tegen verzetten is dat al die kleine campings, waar mensen soms al generaties komen, overgenomen worden door grote ketens. De oude campinggasten moeten wijken voor de rijken. En die trend is niet alleen slecht voor de recreanten, maar ook voor de leefomgeving en de natuur. Want kleine familiecampings hebben veel minder impact op het landschap dan de eindeloze huisjesparken van die grote ketens.'

‘Van wat van ons allemaal is, wordt steeds meer afgeknabbeld door het grootkapitaal’

In Zeeland wordt dat pijnlijk duidelijk. Zeeland is de bakermat van Roompot – dat inmiddels met Landal is gefuseerd – en in het begin was dat vrij onschuldig en kleinschalig. Maar ondertussen is de hele kustlijn volgebouwd met park na park na park. Daarmee verliest dat landschap z'n eigenheid, want die parken zijn allemaal eenheidsworst. En dat gebeurt overal in Nederland, van Zeeland tot Gelderland, van Limburg tot Friesland.' Ook voor Hensema was de dreiging van toeristische eenheidsworst in Groningen de prikkel om in actie te komen. De druppel was een geheim plan van de overheid, naar buiten gebracht door Dagblad van het Noorden, om massatoerisme en luxe vakantieparken naar Groningen te halen.

'Dat heeft te maken met het herstelgeld dat de provincie krijgt vanwege de aardbevingsschade', vertelt Hensema, nog steeds verontwaardigd: 'Eerst mochten daarvoor burgerinitiatieven ingediend worden, maar uiteindelijk werd Johan Remkes de baas over die pot met geld. En Johan zei: *Al die burgerinitiatieven, dat is maar wipkippenpolitiek. Ik ga vijf baanbrekende projecten met dat geld financieren, zodat we Groningen een boost kunnen geven.* Dan gaat het bijvoorbeeld om waterstofeconomie en gezondheidszorg, maar er is ook een plan voor vrijetijdsbesteding. Daar is een consultancybureau voor aangezocht en ik werd als Groningse creatieveling benaderd of ik eens met hen wilde spreken.'

KNABBELEND GROOTKAPITAAL

'Uiteindelijk kwam daar een rapport uit voort', vertelt Hensema, 'waar ook mijn naam als 'kennispartner' onder stond, maar

waar ik mij totaal niet in herkende. De eindconclusie was dat er grote vakantieparken bij moesten komen en een attractiepark voor een half miljoen bezoekers per jaar! Daar is de provincie Groningen helemaal niet op berekend, dat is niet zinvol hier. Toen zag ik een promotiefilmpje van datzelfde consultancybureau en dat was voor mij écht de trigger om in actie te komen. Daarin verscheen een kaart van de Waddenkust, inclusief de kust van Denemarken en Duitsland, waar allemaal rode puntjes te zien waren. Dat waren de 'points of interest' waar het massatoerisme floreerde. En toen werd er dramatisch gezegd: 'Maar de Nederlandse Waddenkust is nog helemaal leeg! Welke kansen laten we liggen? Wat een potentie!' Toen dacht ik: Je blijft er met je fikken vanaf!

Dat was voor mij de aanleiding om een voorstelling te maken over een kleine boerencamping met wat stacaravans, die wordt opgekocht door een groter bedrijf. Het gaat mij niet alleen om de campings, maar om de grotere beweging die gaande is. Ik had net een boek gelezen van de Groningse filosoof Thijs Lijsters, *Wat we gemeen hebben*, over het belang van de *commons*, dat wat van ons allemaal is. Ik zie in Groningen dat daar steeds meer van afgeknabbeld wordt door het grootkapitaal. Enerzijds zegt de provincie: 'Wij willen Groningen 'in de markt zetten' als een plek van ruimte, stilte en bezinning, met een donkerter-park aan de rand van de Waddenzee.' Maar tegelijk zetten ze dat alles in de uitverkoop!

We hebben natuurlijk al de aardbevingsschade door de gaswinning. Maar inmiddels is ook de horizon vervuild met overal windmolens; mensen worden er ziek van, maar hun klachten worden niet gehoord. Nu hebben we ook de zoutwinning die veel schade aanricht. Er is 'verdozing' van het landschap, met steeds grotere bedrijfspanden. Nu komt er weer een 'hyper-datacenter' naar Groningen, van 35 voetbalvelden groot, omdat dat in Zeewolde is tegengehouden. Daar komt dat massatoerismeplan dan nog eens bovenop. Kortom, mijn leefomgeving wordt steeds verder aangetast, en ik wilde al die ontwikkelingen in één verhaal samenvatten. Daar is *Eldorado* uit voortgekomen.'

DE CAMPING STAAT VOOR MEER

Beckerman herkent deze bredere betekenis van de campingstrijd: 'Wat je merkt als je campinggasten spreekt, is dat ze niet alleen hun plekje verliezen, maar dat het ook symbool staat voor iets veel groters. Campings zijn gemeenschappen, mensen zorgen er voor elkaar, kijken naar elkaar om. Dat wordt dan in één keer kapotgemaakt. Mensen hebben het gevoel dat er niet naar hen geluisterd wordt, alsof zij er niet toe doen. Een goed voorbeeld is camping Meerzicht aan het Leekstermeer in Drenthe, waar een enorme geschiedenis aan vast zit.'

'De oude campinggasten moeten wijken voor de rijken'

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was daar al een klein jachthaventje. Mannen die uit de handen van de *Arbeitseinsatz* wilden blijven, gingen daar onderduiken in bootjes tussen het riet. Na de oorlog zijn ze elk jaar teruggekomen, om te herdenken en samen te zijn. Uiteindelijk is daar een camping uit voortgekomen, een plek vol gedeelde herinneringen en familieverhalen. Plots komt er dan zo'n grootkapitalist en die zegt: 'Nu is dit van mij.' Gelukkig hebben die campinggasten zich daar niet bij neergelegd. Zij hebben overal aan de bel getrokken en net zo lang actie gevoerd totdat Europarcs ze helemaal zat was. Die mensen kregen toen de kans om de camping te kopen, en dat hebben ze gedaan. Nu is de camping in het bezit van de recreanten zelf.'

Ook als Hensema zijn theaterstuk opvoert, merkt hij uit de reacties van het publiek dat de camping symbool staat voor meer: 'Na afloop kwam er een keer een boer naar me toe en die zei: 'Ik vind het zó herkenbaar, het is net als het probleem dat ik met mijn mest heb.' Dus iedereen projecteert z'n eigen probleem erop. Het punt is dat mensen steeds minder te zeggen hebben over hun leefomgeving. Al die onvrede komt samen in de verontwaardiging over verdwijnende familiecampings.'

BESCHERMING TEGEN ONFRISSE JONGENS

Maar, als we even advocaat van de duivel spelen, moeten we dan niet zeggen dat campinghouders gewoon hun camping moeten kunnen verkopen? En wat is er mis met een stukje professionalisering van het campingwezen? Hensema denkt even na, maar zegt dan beslist: 'Uiteindelijk is een camping een bedrijf van een privépersoon; die mag dat natuurlijk verkopen. Maar mensen komen soms al generaties op zo'n camping en investeren daar veel geld in: ze kopen een mooie stacaravan of laten een vakantiehuisje bouwen, ze vernieuwen na een tijdje de badkamer of leggen de tuin opnieuw aan. Het zijn de recreanten die daar een mooie plek van maken. Opeens krijgen zij dan in juli een brief op de mat, met de mededeling dat ze in september weg moeten en hun plek bezemschoon moeten opleveren. Veel mensen wónen min of meer op die plek, hè. Zij moeten dan opsodemeteren, omdat er iemand met een grote zak geld langskomt. Natuurlijk, we leven in een markteconomie, maar deze mensen hebben totaal geen bescherming.'

Ook volgens Beckerman draait de klassenstrijd op de camping om bescherming: 'Soms krijgen mensen een kleine vergoeding als ze met hun stacaravan of huisje van de camping af moeten, maar vaak krijgen ze helemaal niets. Dat is in Nederland slecht geregeld. Vroeger hadden we nog een wet die recreanten beschermde, de Kampeerwet – heel toepasselijk. Maar in de jaren '90, toen het neoliberale idee opkwam dat alles aan de markt overgelaten moest worden, is die wet afgeschaft en vervangen door de Wet op de openlucht-recreatie, waar nauwelijks iets in staat over bescherming van recreanten. Toen is de roompottisering van Nederland begonnen. Daarom zeggen wij: ga terug naar zoiets als de Kampeerwet, met goede bescherming van recreanten én van natuur en leefomgeving.'

Daarom heeft de SP, samen met recreanten, een prachtige initiatiefnota geschreven, met daarin voorstellen over hoe het anders moet. Een van onze voorstellen is dat recreanten met een vaste plek meer rechten krijgen. Een ander voorstel is om recreanten het recht op eerste koop te geven. Wij snappen ook wel dat iemand, die z'n leven lang een camping heeft gerund en met pensioen wil, die camping moet kunnen verkopen. Dat is volkomen logisch. Maar geef recreanten dan het recht om als eerste die camping te kopen. Dat is bijvoorbeeld gebeurd bij camping Meerzicht in Drenthe.

‘Van wat van ons allemaal is, wordt steeds meer afgeknabbeld door het grootkapitaal’

Een derde voorstel in de initiatiefnota is dat gemeenten eerst moeten kijken of een camping niet met crimineel geld wordt gekocht, want ook dat gebeurt best wel vaak.’ Hensema knikt instemmend: ‘Inderdaad, je hoort aardig wat horrorverhalen, bijvoorbeeld over mensen die bedreigd worden. Mensen protesteren dan tegen de verkoop van hun vertrouwde camping en krijgen vervolgens niet al te frisse jongens thuis op de stoep, met de boodschap dat ze even moeten dimmen met dat protest.’

MET KABINET EN KAMER NAAR DE CAMPING?

Op de vraag of ‘Den Haag’ nog wat doet met Beckerman initiatiefnota ‘Red de camping’, antwoordt het Kamerlid geprikkeld: ‘Nou, dat is een beetje pijnlijk. Je kunt in de Tweede Kamer pas over een initiatiefnota debatteren als het kabinet daarop reageert. En dat vertikt het kabinet gewoon. Ik heb Mona Keijzer, de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, uitdrukkelijk om een reactie gevraagd. Waarop zij zei: ‘Nou, mevrouw Beckerman, ik lees de nota’s van de SP altijd met veel interesse, maar ik vind het niet aan mij om te reageren. Ga maar naar de minister van Economische Zaken.’ Dus de hete aardappel wordt doorgeschoven.

Maar de tijd gaat nu wel dringen. Die nota ligt er alweer een jaar. Bovendien zit een van die grote ketens, namelijk Europarcs, in financieel zwaar weer. Terwijl die ketens zichzelf presenteren als het meest rendabele alternatief voor de kleine oude familiecampings, die niet meer van deze tijd zouden zijn. ‘Laat ons het maar overkopen, want wij gaan het beter doen’, werd er gezegd. Maar dat is dus niet zo. Wij vinden dan ook dat nú het moment is voor de politiek om in te grijpen. Mensen moeten niet alleen wijken voor de rijken, maar moeten blijkbaar ook wijken voor iets wat daarna gewoon failliet kan gaan. Dat voelt natuurlijk heel wrang.’

Op de suggestie of het misschien een idee is om ministers en Kamerleden uit te nodigen voor de theatervoorstelling van Hensema, reageert Beckerman enthousiast. Volgens het Kamerlid zou het nuttig zijn om de kloof tussen de klassen te overbruggen: ‘Het is heel moeilijk om de campingstrijd politiek te maken, simpelweg omdat ministers en Kamerleden niet op dit soort campings komen. En onbekend maakt onbemind. Daarom zou het goed zijn als zij de voorstelling van Marcel gaan zien.’

Beckerman tegen Hensema: ‘Jouw voorstelling maakt heel invoelbaar waarom dit zo’n drama is voor de mensen die het meemaken. Toen jij een stukje van je voorstelling deed bij de actie op Vogelenzang was het in het begin best wel lastig om de aandacht van de mensen erbij te houden. De mensen hadden net actie gevoerd, daar waren ze nog helemaal vol van. En de bitterballen kwamen net binnen. En toch, toen jij eenmaal begon te spelen, werd het muisstil. Dat vond ik zo opvallend. Mensen waren echt geraakt, omdat ze het allemaal herkenden, hè. Daarom zou het zo goed zijn als we al deze mensen – ministers, Kamerleden en campinggasten – op één plek zouden kunnen samenbrengen, om jouw voorstelling te zien.’ Hensema knikt bedachtzaam: ‘Daar moeten we dan maar eens over nadenken, want dat zou inderdaad heel erg tof zijn.’ Misschien komt er dan weer reden voor champagne op de camping. <

Menke Ubbens (24)

uit Uithuizermeeden is geraakt door de ellende van de oorlogen in de wereld. Maar hij put hoop uit zijn contacten met de vele leuke, enthousiaste mensen die mee willen helpen de zaak te verbeteren.

Naast je studie Planologie en Architectuurgeschiedenis en je inzet voor de Groninger Studentenbond organiseer je een vredesdemonstratie. Hoe kwam je daartoe?

‘Op een bijeenkomst van jongeren met Jimmy Dijk vonden we het jammer dat de Groningse vredesdemonstraties tegen de oorlog in het Midden-Oosten weggeëbd zijn. Nou, zei Jimmy: dan gaan we die toch organiseren. Daar ben ik nu hartstikke druk mee. We hebben alle SP-jongeren in de provincie gebeld, contacten gelegd met organisaties over sprekers en we gaan de komende week op grote schaal mensen oproepen mee te doen. We krijgen heel positieve reacties. Dat is stimulerend en erg hoopgevend.’

Hoe kwam de SP op je pad?

‘Ik had het met mijn linkse vrienden vaak over hoe oneens we het zijn met de huidige politiek. Maar met alleen praten verandert er niets en ik wilde wel iets bijdragen. Op een bijeenkomst kwam ik in gesprek met een SP-raadslid die vertelde hoe zijn partij bezig is. In de Kamer en de raad, maar ook met manifestaties en helpen van bijvoorbeeld huurders die in de knel zitten. Dat sprak me aan: niet alleen kletsen, maar ook doen! Ik ging meedoen en werd na een tijdje gevraagd om ook lid te worden. Nu ben ik contactpersoon voor de SP-jongeren in Groningen en actief in mijn gemeente Het Hogeland.’

En met het enthousiasmeren van mensen heb je al ervaring...

‘Ja, bij mijn hobby, de muziek. Ik ben drummer bij een muziekvereniging en speel in de plaatselijke fanfare met dweilorkest en heb een geslaagde wervingscampagne opgezet. We vroegen mensen die geen muzikale achtergrond hebben maar wel eens met muziek aan de slag willen voor het Nieuw Talent Orkest. Dat was een groot succes en heeft de vereniging weer toekomstperspectief gebracht.’

**‘Actief
bezig zijn
maakt me
hoopvol’**

1993

DE KOMST VAN DE TOMAAT

De tomaat kan op allerlei manieren zichtbaar worden. Hier een jonge deelnemer aan de Dag van de Tomaat van de SP in 2002.

Een goede zorg; een gezond milieu; een fatsoenlijke woning: begin jaren negentig was het voor veel mensen wel duidelijk waar de SP voor stond. Daar hadden de acties van de SP en de afdelingen van de partij wel voor gezorgd. Lokaal kon de SP steeds vaker successen behalen, maar landelijk lukte het de partij maar niet om door te breken. Zo'n kleine partij met zulke grote plannen, dat krijgen ze toch nooit voor elkaar, zo leken veel kiezers te denken. Maar tégen slechte zorg zijn, tégen de vervuiling van het milieu en tégen het slechte onderhoud van huizen, dat kon natuurlijk wel: dit kon je met één zetel al doen.

'Stem tegen, stem SP', zo werd in aanloop naar de verkiezingen van 1994 het nieuwe motto van de partij. Mensen konden voor de SP kiezen vanwege het socialisme, of vanwege de goede plannen die in het verkie-

zingsprogramma stonden. Maar ook als je vooral tégen de heersende politiek was kon je met een gerust hart SP stemmen, omdat deze partij in de Tweede Kamer jouw protest zou laten horen. Dit was een nieuwe strategie van de SP, gebaseerd op een andere manier van denken: niet alleen nadenken over wat de partij de mensen wilde vertellen, maar vooral rekening houden met wat kiezers van ons verwachtten.

De SP had vanaf 1988 onder leiding van Jan Marijnissen een begin gemaakt met nieuwe beginselen en een nieuwe inhoud, maar had nog moeite om dit nieuwe socialisme aan de man te brengen. Daarvoor werd hulp ingeroepen van buiten: van Nico Koffeman, een politiek activist én een communicatieadviseur. Hij bedacht in 1993 de slogan 'Stem tegen, stem SP' en vond dat dit ook gepaard moest gaan met een nieuw beeld. Dat werd het begin van de SP-tomaat, die in de loop van de jaren veel van vorm is veranderd, maar nog altijd het logo is van de

partij: gooien met tomaten, als een protest tegen neoliberale politiek.

Niko Koffeman was in de communicatiewereld bekend als een creatieve geest en ook als een milieuactivist. Eind 1992 was hij betrokken geweest bij de SP-actie 'Groeiend verzet' van Remi Poppe voor een Volksbos in Vlaardingen. In recreatiegebied De Lickebaert zou een vuilstortplaats komen en de SP Vlaardingen kwam in verzet. Niko Koffeman bedacht dat mensen boompjes konden kopen en die op de geplande stortplaats planten: op 12 december 1992 werden door bewoners 17.000 bomen gepland en ontstond het Volksbos, dat nu nog altijd bestaat. Letterlijk een 'groeiend verzet' van de bevolking tegen de vuilnisstort.

Het idee van de SP-tomaat had Niko Koffeman onder meer afgekeken van de 'Aktie-tomaat' van eind jaren zestig. Toen leerlingen van de toneelschool tijdens toneelvoorstellingen met tomaten gooiden, als een protest tegen het in hun ogen elitaire theater van die tijd, waar

weinig plaats was voor engagement. De tomaat als een teken van verzet tegen de elitaire politiek, met politici die vooral hun eigen belangen dienden en niet die van gewone mensen. Een symbool dat ook mooi in beeld kon worden gebracht, goed zou opvallen tijdens de campagnes en dat bovendien mooi paste bij de nieuwe SP-'stem tegen' leus.

Mede door de bemoeienis van Niko Koffeman haalde de SP in 1994 voor de eerst keer zetels in de Tweede Kamer: voor Jan Marijnissen en Remi Poppe. Daarna bleef hij nog jarenlang een adviseur van de SP, totdat hij in 2002 de Partij voor de Dieren oprichtte. Voor deze partij is hij nu nog altijd Eerste Kamerlid. De tomaat ging mee met de tijd en kreeg meerdere keren een nieuwe vormgeving: voor het laatst in 2006 door het bureau Thonik van Thomas Widdershoven. 'De partij van de tomaat', hoor ik mensen vaak zeggen als ik ze spreek over de SP. Want wie heeft er nou niet ooit een tomaten-schuursponsje gekregen?

Marijnissen en Poppe op weg naar Nieuwspoort bij de Tweede Kamer, waar het verkiezingsprogramma werd gepresenteerd.

1994

DE SP IN DE TWEDE KAMER

Het feest wat groot, op dinsdag 3 mei 1994. De SP was niet met één, maar zelfs twee zetels voor het eerste in de Tweede Kamer gekomen. Jan Marijnissen en Remi Poppe zouden als eerste Kamerleden ooit plaatsnemen in de blauwe stoelen. Maar liefst 22 jaar na de oprichting van de partij in 1972 en na niet minder dan vijf mislukte pogingen, vanaf 1977. Een nieuw socialisme en een nieuwe strategie hadden succes gehad. Een socialisme dat was gebaseerd op sociale waarden: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. De marketingstrategie van de tomaat en de slimme politieke leus van 'Stem tegen, stem SP'.

In 1994 lukte het de SP onder leiding van Jan Marijnissen om de doorbraak te maken naar de landelijke politiek. In de jaren daarvoor was de partij lokaal steeds meer geworteld: van vijf raadszetels in mei 1974 tot 126 in maart 1994, maar landelijk bleef succes uit. In de campagne van 1994 deed de SP nieuwe dingen, die andere partijen nog niet hadden gedaan. Door de inzet van de vele leden konden 3,5 miljoen kranten en folders worden verspreid. Langs wegen werden flink wat billboards neergezet. Het was ook de eerste keer dat een politieke partij gebruikmaakte

van verkiezingsspotjes op de (regionale) radio.

Zoals het een partij met de leuze 'stem tegen' goed past deed de SP in die radiospotjes een aanval op de politieke tegenstanders, op de CDA-premier Ruud Lubbers en de rechtsextremist Hans Janmaat en vooral op Wim Kok, de leider van de PvdA. Over die spotjes ontstond direct discussie: of dit wel kon en of de radiozenders die spotjes wel mochten uitzenden. Sommige regionale zenders weigerden de SP-boodschappen, wat weer leidde tot veel aandacht in de ander media. Ook werden leden geënthousiasmeerd om flink campagne te gaan voeren, onder meer door een familiedag in het attractiepark Land van Ooit.

Dat de SP wist door te dringen tot de landelijke politiek – en daarin een vaste waarde zou worden – was toch vrij bijzonder. Na de val van de Berlijnse Muur in 1989 was het socialisme in ons land in een kwaad daglicht komen staan. Andere partijen, zoals de CPN, PSP en PPR, namen afscheid van hun socialisme en gingen in 1990 op in het vrijzinnige GroenLinks. De PvdA nam eveneens afscheid van de geschiedenis en de traditie van de sociaaldemocratie: in de beroemde Den Uyl-lezing van 1995 zou minister-president Wim Kok de PvdA de 'ideologische veren' afschudden en verdergaan als een sociaalliberale partij.

De SP deed in 1994 iets wat eigenlijk niet kon:

tegen de geest in van de tijd, tegen de heersende opvattingen in de media en tegen wat in andere linkse partijen werd gedacht, veroverde de partij onder leiding van Jan Marijnissen een plek in de harten van de kiezers. Met een eigen socialisme, met actieve leden en met een campagne waarin dingen werden gedaan die mensen nog niet eerder hadden gezien. Wat ook hielp was dat leden van andere partijen (oud-CPN'er Nico Schouten of oud-PvdA'er Frans Moor) hun geloof stelden in dit nieuwe socialisme en de nieuwe manier van werken en de overstap maakten naar de SP.

Het gebeurt vaker dat nieuwe partijen in het parlement komen, maar even vaak verdwijnen die weer. Het was één ding om in de Tweede Kamer te raken, maar heel iets anders om hier een relevante en invloedrijke factor te worden. De SP moest zich dan ook blijven ontwikkelen, meende Jan Marijnissen. Door onderzoek te doen en acties te voeren, met de mensen buiten het parlement. En door eigen analyses te blijven maken van het neoliberalisme, dat met het Paarse kabinet van Kok de politiek in ons land overspoelde. Dat leidde in 1996 tot *Tegenstemmen. Een Rood antwoord op Paars*, het boek van Jan Marijnissen.

DE TRIBUNE IS VERNIEUWD!

**Een nieuwe Tribune;
nieuwe manieren om
de Tribune te lezen,
luisteren en kijken!**

Vanaf deze editie zullen interviews uit de Tribune ook online te vinden zijn. Je kunt nu ook onderweg naar de podcast luisteren of naar de vodcast kijken. Je hoort en ziet daar vaak zelfs meer dan wat er in de Tribune te lezen is.

Dus ga snel naar sp.nl/tribune
of scan de QR-code

De Tribune is niet alleen om te lezen, maar om te beleven. Mis het niet!